Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 191. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 11-го ВЕРЕСНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 11, 1953. No. 191. XOL. LXI.

МАРТИН ЗАПОВІДАЄ ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКІВ І ЗРІВНОВАЖЕННЯ БЮДЖЕТУ

Вашингтон. — Джозеф В. Мартин, мол., спікер Палати Репрезентантів, заповів учора, що уряд президента Айзенгавера потрапить в наступному році виконати найскладніше завдання: зменшить податки й рівночасно зрівноважить бюджет. Мартин вважає, що „зависокі податки" спричиняють нарікання серед виборців, хоч „люди завжди нарікають на свої податки". Спікер Палати, республіканець з Массачусетсу, визнає, що справа зрівноваження бюджету при рівночасному зменшенні податків — це „не абияке" завдання, але він впевнений, що конгресові комісії та секретар скарбниці, які тепер розглядають цю проблему, видумають „щось конструктивне" в цій справі. Конгресмен Мартин висловив ці думки в розмові з представниками преси з нагоди свого приїзду до столиці, щоб взяти участь в похоронах покійних генерала Вейнрайта і верховного судді Винсона. Він заявив, що з конгресового боку не буде намагань продовжити податок від надмірних прибутків, або відкладати далі зменшення індивідуального прибуткового податку на 10%, що повинно наступити з днем 1-го січня 1954. Проте, Мартин не дав жадної відповіді на запит, чи уряд рекомендуватиме загальний податок від продажу, щоб в той спосіб „надолужити" втрату тих 6,000,000,000 долярів, яка наступить із зменшення прибуткового податку. Він твердив, що відповідь на цей запит він міг би дати тільки тоді, якби вже мав звідомлення в тій справі. Мартин заявив, що всі ті виборці, з якими він говорив у своєму та інших стейтах, все ще непохитно підтримують президента Айзенгавера, бо вважають, що „перших шість місяців його адміністрації поклали добрі основи під успішну майбутню програму". Бувший президент Труман недавно твердив, що фармерське населення, яке голосувало за Айзенгавером, „вже має досить" республіканської адміністрації, але Мартин заявив, що в нього є багато листів від фармерів та інших доказів на те, що власне фармерське населення дуже вдоволене з дотеперішнього розвитку республіканської політики. Спікер Палати виявив впевненість, що не буде потреби скликати надзвичайну сесію Конгресу в цьому році, але визнав, що Конгрес матиме „повно роботи", коли збереться на свою звичайну сесію в січні наступного року.

Республіканський політик признався до зловживань

Вашингтон. — Воррен Л. Стівенсон, який під час виборчої кампанії їздив у поїзді президента Айзенгавера і який після виборів був секретарем Інавгураційного Комітету Айзенгавера в Вашингтоні, признався, що використовував свої зв'язки для того, щоб посередничати в отримуванні державних замовлень. Стівенс хвалився своїми впливами в урядових колах, реклямував себе і жадав від фірм чотири відсотки від суми замовлень, що їх вони дістануть від уряду. В свідченнях В. Л. Стівенсона в Конгресі найбільші протиріччя виявляються у зв'язку з тим, в який спосіб він довідадався, що фльота мала замовляти нові ракети типу „Майті маус". За ці інформації він вимагав по дві тисячі долярів місячно, або чотири відсотки від замовленої суми. Конгресмен Портер Гарді, демократ із Вірджінії, назвав Стівенсона „найбільшим брехуном, якого він досі знав". Стівенсон признався, що він „можливо говорив неправду", коли свідчив про ті чотири відсотки або 2,000 долярів місячно. Він твердив, що про замовлення фльоти довідався від Стенлея Л. Бішопа. Сам Бішоп заперечив це, але зізнав, що ходить до каварні в Пентагоні і там прислухається до розмов, з яких назбирує стільки інформацій, що йому вистачає на кілька тижнів.

Гостра передвиборча кампанія в Ню Йорку

Ню Йорк, Н. Й. — В Ню Йорку мають відбутися вибори нового посадника міста і в зв'язку з тим відбувається гостра кампанія, кого виставити на кандидатів з рамени двох партій. Між демократами кандидують на цей пост теперішній посадник Вінсент Імпелліттері та посадник дільниці Мангеттану Роберт Ф. Вагнер. У передвиборчій кампанії послуговуються часто демагогією, називаючи своїх суперників не надто парляментарними словами. Міський контролер Лазарус Джозеф заявив, що він не вірить, щоб демократ Імпелліттері міг виграти, а тому підтримує демократа Вагнера. Сам Імпелліттері залвляє, що напевно на виборах переможе, якщо його кандидатуру виставлять. Губернатор Дюї твердить, що всі демократичні кандидати на посадника „некомпетентні", не могли дати собі ради з дефіцитом в міському транспорті і не очистили нюйоркський порт від злочинних елементів. Довший час посадниками Ню Йорку були демократи, і республіканці сподіваються здобути тепер цей важливий пост.

В АМЕРИЦІ

● **Пані Дін,** дружина генерала Діна, якого комуністи звільнили з трирічного полону, змінила свою думку і не поїде до Японії, щоб побачитися з своїм чоловіком. Її зять капітан Роберт Вільямс взяв відпустку і забере тещу до себе, щоб у нього відпочила.

● **Гарольд Е. Стассен** повідомив, що він іменував генерал-ляйтенанта Вільяма Е. Рілі заступником директора Адміністрації Закордонних Операцій.

● **Японський принц Акігіто** зложив вінець на гробі Вашингтона і на гробі невідомого вояка.

● **Бувший президент** Г. Труман зустрінеться в Шикаго у цю неділю з А. Е. Стівенсоном. Це буде перша їхня зустріч після повернення Стівенсона з подорожі по світі.

● **Французький амбасадор** в ЗДА, Генрі Бонне, повернувся сюди після тижневого перебування у Франції. У Парижі амбасадор мав розмови з представниками свого уряду.

● **Департамент шляхів** у Гартфорді, Кон., дбаючи про здоров'я своїх робітників, доконує їм щеплення з витягу трійливої рослини „айві". Таким чином захорування від жалення цієї рослини значно зменшились.

● **У Бразилії приготовано** закон про земельну реформу. Новий закон має сприяти розвиткові хліборобства і погрожує вивласненням землевласникам, які занедбують свої обов'язки. Багато землі має перейти у руки селян.

● **На зборах Американського Інституту Біологічних Наук** в Медісоні, Віс., звернено увагу на поліпшення хліборобських культур. Зокрема увагу учених притягає плекання особливого роду кукурудзи, яка має бути відпорна на посуху.

● **Американський Червоний** Хрест розпочав заходи для обслугування вояків, які залишаються в Кореї й після закінчення воєнних дій. Відповідний вишкіл проходять 125 молодих жінок, частина з яких вже знаходиться в дорозі на місце своєї нової праці.

ПРЕЗИДЕНТ ДУМАЄ...

Президент Айзенгавер, перед своїм виїздом з вакацій в Денвер, Колорадо, на похорон верховного судді Винсона у Вашингтоні, застановлявся кого він має призначити головним суддею Верховного Суду на опорожнене покійним Винсоном місце. Між кандидатами на цей пост називається м. ін. губернатора Каліфорнії Ірля Ворена та губ. Ню Йорку Томаса Дюї.

Вашингтон прощається з Винсоном

Вашингтон. — Тіло Фреда М. Винсона лежить у скромному похоронному заведенні недалеко Білого Дому і тисячі людей віддають останню пошану тринадцятому головному судді Найвищого Суду ЗДА. Його тіло могло лежати в ротунді на Капітолі, але родина відмовилася від цього, бо скромний похорон відповідає життєвим засадам покійного. На похорон свого особистого приятеля прибув літаком з Денверу президент Айзенгавер, а бувший президент Труман приїхав поїздом раом із своєю дружиною. На похорон прибув і віцепрезидент Ричард М. Ніксон, який при цій нагоді хоче бачитися з президентом. Похорон відбувся о 2 годині пополудні в четвер у Вашингтонській Методистській Катедрі. Члени Найвищого Суду несли труну. Тіло Винсона перевезуть до родинної гробниці в містечку Люїза у стейті Кентокі. Президент Айзенгавер не подав до відома, хто займе становище Винсона. Між кандидатами на цей високий пост, згадують каліфорнійського губернатора Воррена та нюйоркського губернатора Дюї.

МекКарті про шкідливі інформації в Армії

Вашингтон. — Сенатор Мек Карті виступив з гострою критикою з приводу того, що в Армії користуються документальною працею „Психологічні й культуральні риси совєтського Сибіру". У цій праці сенатор добачає шкідливе просякання червоної пропаганди. Це тим важливіше, що згадана праця править за довідкову книжку для вибраних діячів армії і урядовців, які займаються питаннями Далекого Сходу, зокрема сходу СССР. Відбитий у кількості 100 примірників, довідник цей доручено зокрема керівним військовим чинникам частин, які розташовані на сході й які цікавляться внутрішніми справами цієї віддаленої частини совєтської Росії. Про цю книжку сен. Мек Карті заявив, що „найкраща совєтська пропаганда, яку колибудь я бачив," хоч її видано зусиллями військової розвідки генерального штабу. Сенатор твердить, що документ опрацьовано на підставі книжки К. Ламонта: „Народи Совєтського Союзу", яка вийшла в 1946 році. Автора цієї книжки, сина знаного фінансіста, вважають за прихильника червоних. Про цю книгу ще в 1951 році бувший російський шпигун зізнав перед Сенатською Підкомісією Внутрішньої Безпеки, як про прихильну комуністам, які з задоволенням зустріли її вихід у світ. Проте у вступі до неї підкреслено важливість цієї публікації для зрозуміння народів СССР, які можуть бути помічні союзникам. Під час війни союзним військам, що опиняться на окупованому обширі, особливо важливо знати про дійсний стан на місцях, — твердить передмова, вказуючи, що совєтський громадянин й вояк вже призвичаївся до совєтського устрою і він не видається їм дивним. В СССР багато значать вияви праці людини й тому там не існує виразного поділу на кляси, а в армії СССР автор передмови добачає велику подібність до устрою армії ЗДА.

Сенатська Комісія для зміни статуту ОН

Вашингтон. — Створено окрему сенатську двопартійну комісію, яка має зайнятися зміною статуту Об'єднаних Націй, що його недавно державний секретар Джан Ф. Доллес назвав „недостатнім". Комісія складається з вісьмох сенаторів: республіканців Вайлі, Фергусон, Новленд і Купер та демократів Джілет, Голленд, Спаркман і Менсфілд. Ця комісія має подати свої пропозиції Сенатській Комісії Закордонних Зв'язків до кінця 1954 року. Зміна карти ОН може настати в 1955 році, якщо до того часу більшість Генеральної Асамблеї не схоче цього зробити. Державний секретар Доллес у своїй промові перед крайовим з'їздом адвокатів заявив, що карта ОН потребує змін, головно треба скасувати право „вета" великих держав у Раді Безпеки.

Новий гелікоптер ЗДА

Вашингтон. — Ген. Л. Шеферд, командант Корпусу Морської Піхоти заявив у виступі з приводу зборів Промислового Об'єднання Крайової Безпеки, що морська піхота має тепер найсильніший і найшвидший гелікоптер з усіх його типів, які тільки існують. Новий транспортовий велетень побудовано Корпорацією повітреплавства Сікорського. Він спроможний перевезти одночасно двадцять шість цілковито озброєних вояків, що має велике значення у сучасній війні. Модерна атомова атака, таким чином, може бути негайно підтримана десантом військ у таких місцевостях, куди не можуть продістатися інші середники транспорту. Завдяки його рухливості, трудно поцілити його ворожими стрільнами і тому його значення у майбутніх воєнних діях запевнене, — твердить ген. Л. Шеферд.

ПРАВДА ПРО УКРАЇНУ ГОМОНИТЬ ВІД ПОБЕРЕЖЖЯ ДО ПОБЕРЕЖЖЯ

НАЙШИРШИЙ ВІДГОМІН ВИДАНОЇ ЗАХОДАМИ У. Н. СОЮЗУ КНИГИ К. МЕННІНҐА: „УКРАЇНА ПІД СОВЄТАМИ"

В половині цього року появилася, стараннням і коштом Українського Народного Союзу, у видавництві „Букмен Асошіейтс" нова праця професора Колумбійського університету, Кларенса Меннінґа, про „Україну під Совєтами", приготована на базі одержаних від українських науковців, зокрема НТШ, матеріялів. Хоч від появи того нового твору, вже дев'ятого з черги англомовного видання Українського Народного Союзу про Україну, її історію, культуру й змагання, минуло заледве три місяці, досі — згідно з одержаними вирізками — появились рецензії на цю книгу в 44 американських газетах і журналах на цілому обширі З'єдинених Держав, від океану до океану. Для характеристики тих голосів навести б, напр., голос рецензента аґенції Асошіейтед Прес, Вільяма Л. Райена, надрукований і передрукований великою частиною із згаданих 44 газет та журналів. В. Райен пише: „Зерно запеклої ненависти до російських комуністів все ще має пригожий ґрунт в Совєтській Україні, де Кремль створив вічний пам'ятник диковинности московської пасії поневолювати менші народи. Проф. Меннінґ, видатний вчений Колумбійського університету склав докладну студію совєтського поневолення України, яка дуже на часі головно тепер, коли та політика видає гіркі овочі. Чи можуть українці забути колинебудь страхіття сталінської колективізації їхніх сільських господарств, що спричинило штучний голод в цій найбагатшій частині світу? Проф. Меннінґ пише: „Трупи небіжчиків лежали по селах, вздовж доріг і по полях. Спеціяльні бриґади були сформовані на те, щоб їх ховати, але вони самі були заслабі, щоб могти зібрати всі трупи, і їх розтягали собаки, які втекли та самі не дали себе з'їсти й показалися . . . — Чи можуть забути українці ті довгі черги вмираючих з голоду людей в тих проклятих днях 1933 р., які простягались на цілі милі та прохали хліба і вмирали з голоду на вулицях? . . Це жива історія того, як російські комуністи намагаються перетворити Україну в російську колонію, накидаючи їй російську мову, російську культуру, ставляючи ціле господарство на службу матушці-Росії. Навіть при невдалому стилі писання Меннінґа це становить сильний і ясний образ . . ." — закінчує свої міркування рецензент.

Комуно-польський член Невтральної Комісії в Кореї — „вибрав волю"

Сеул. — Один член Невтральної комісії, передбаченої договором про перемир'я в Кореї, 28-літній поляк Ян Гайдукевіч, безпосередньо перед тим, як комуністичний літак мав забрати його назад до Північної Кореї, звернувся до американського майора з словами, що це „його остання нагода", і просив дати йому азиль. Він прибув до Канґнунґу на східньому побережжі Кореї, з делеґацією, зложеною з шведів, швайцарців, чехів та поляків і використав нагоду, щоб відділитися від своїх товаришів і підійти до американського старшини, прохаючи взяти його в опіку перед комуністами, від яких він сам був делеґатом. Яна Гайдукевіча альянти негайно відсепарували від „невтральних" делеґатів й взяли під військову охорону — для його власної безпеки. Він заявив, що найбільше турбує його тепер доля його матері й сестри, залишених в Лодзі, у Польщі. Гайдукевіч заявив, що він не був членом комуністичної партії, а служив в польській державній аґенції для імпорту-експорту. Як людину, що знала чужі мови, приділили його до комісії, що виїхала до Кореї. Він приїхав туди поїздом через Сибір та Манджурію і прибув до Кореї 13-го серпня ц. р., а 9-го вересня — „вибрав волю". Перед альянтськими журналістами скаржився на відносини в сателітській Польщі, де нема ніякої свободи слова і дії. Польська комуністична делеґація видала у зв'язку з цією подією повідомлення, що американці „порвали" Гайдукевіча і заповіли строгий офіційний протест.

Болгарія намагається відновити дипломатичні взаємини з ЗДА

Беоґрад. — Болгарський прем'єр Вулько Червенков заявив, як подає радіо з Софії, що він готовий відновити дипломатичні взаємини з ЗДА, перервані після того, як у 1949 році Болгарія закинула була тодішньому американському амбасадорові Доналдові Гітові шпигунську роботу, після чого ЗДА зірвали зв'язки з Болгарією. Так само з Туреччиною і Юґославією Болгарія рішила відновити сусідські дипломатичні взаємини. Ця „примирливість" Болгарії стоїть у зв'язку з совєтською політикою, що хоче псувати союз Греції, Туреччини й Юґославії, тим паче, що між тими трьома державами виявились вже деякі суперечності. Юґославія повела успішні, як дотепер, переговори про ліквідацію прикордонних інцидентів із Мадярщиною, Румунією і Албанією. Юґославія стала тепер теж адвокатом „більш примирливої політики" у відношенні до Совєтів, поручаючи Заходові „шукати мирного компромісу".

Моссадек розпочав голодівку

Тегеран. — Колишній іранський прем'єр Моссадек, що перебуває у слідчій в'язниці під закидом державної зради, розпочав голодівку на четвертий день переслухування. Він особисто запротестував проти перевезення його з старшинського клюбу в Тегерані, де його досі тримали, до військових бараків поза містом. Моссадек домагається дозволу говорити з адвокатом. Ця нова тактика 72-літнього колишнього прем'єра завдає клопоту іранській владі, яка побоюється, щоб Моссадек не став в очах своїх численних прихильників мучеником і жертвою терору.

Тим часом Іран дістав уже першу рату американської фінансової допомоги у висоті 5,300,000 долярів.

Японці мають труднощі з ловлею риби

Мельбурн, Австралія. — Австралійський уряд зірвав переговори, що велися з японцями у справі ловлі риб та добування перлямутру в водах Австралії і проголосив, що внутрішніми водами Австралії є 200-милевий пояс довкола континенту. Досі, за звичаєвим правом, внутрішніми водами вважалася віддаль на 3 милі від берега. Майже одночасно уряд Південної Кореї видав деякі гострі розпорядження проти японських рибалок і затримав декілька японських рибальських човнів. Японський уряд склав формальний протест в Кореї. Японський міністер закордонних справ Катсуо Оказакі переговорював про ці справи з американським амбасадором в Токіо.

ЗДА Й СОЮЗНИКИ ПРИРІКАЮТЬ ОБОРОНУ ПАЦИФІКУ

Вашингтон. — З'єднені Держави Америки, Нова Зеляндія й Австралія, зв'язані окремим договором про оборону простору Тихого океану, відновили вчора своє приречення в тій справі, перестерігаючи рівночасно, що комуністична загроза для того простору ні в чому не зменшилася і що вона вимагає дальшої максимальної пильности збоку альянтів та постійного збільшування їх оборонної готовости. Цю заяву й пересторогу висловили міністри закордонних справ трьох країн, що творять Раду т. зв. „АНЗУС"-у, як називається цей союз від початкових літер назов трьох країн: А (встралія), Н (ю) З (елянд), Ю (найтед) С (стейтс). Всі три міністри, забираючи голос на початку своїх нарад, потвердили наявність комуністичної загрози, висловили потребу безнастанної пильности проти неї і виявили впевненість в оборонну силу свого альянсу, який вони вважають за наріжний камінь безпеки на Пацифіку. Далі вони висловили скептицизм щодо комуністичних мирних запевнень і виявили рішучість не визнати комуністичного режиму з Китаї і не допустити його до участи в Об'єднаних Націях. Голос в цій справі забирали міністри закордонних справ всіх трьох країн. Державний секретар Джан Фостер Доллес заявив, що головною метою теперішньої конференції Ради АНЗУС-у є „сприяти збереженню миру на тихоокеанському обширі", хоч перестерігав перед надіями на „сенсаційні результати" тієї конференції. Він вияснив, що головним теперішнім завданням трьох країн є покласти основи під оборонну співпрацю на Пацифіку на майбутні роки. Т. Кліфтон Вебб, міністер закордонних справ Нової Зеляндії, твердив, що „теперішні вигляди на мир можуть видаватися дещо більшими", проте перестерігав перед „зменшенням нашої пильности та розбудови нашої оборони перед можливою агресією", бо „приспання нашої пильности могло б бути для потенційного агресора тілбки заохотою напасти на нас несподівано". Австралійський міністер закордонних справ, Ричард Г. Кейсі, звернув окрему увагу на те, що хоч Москва від деякого часу постійно говорить про свої мирні цілі та хоч в деяких закордонних колах вказується на можливість змін в совєтській політиці, це в нічому не зменшує совєтської загрози, бо Москва досі не дала жадного практичного доказу своєї доброї волі та своїх мирних інтенцій.

Червоні китайці вбили 6-ох британських моряків

Гонґ Конґ. — Комуністичний китайський воєнний корабель обстріляв англійську моторову барку недалеко китайського побережжя. Число вбитих і ранених англійських моряків не є ще докладно відоме, але говориться про шістьох вбитих. Нищильник „Конкорд" виплив із порту Гонґ Конґ, щоб взяти під свою охорону пошкоджену барку та привезти її разом із жертвами комуністичної атаки до Гонґ Конґу. Водночас повідомляють, що інший англійський нищильник „Брайдс Бей" (Лавр Нареченої) попав під вогонь китайської націоналістичної прибережної артилерії, причому не подано наслідків того обстрілювання. Націоналістично-китайська інформаційна служба оприлюднила, що англійський нищильник конвоював два кораблі з товаром для червоного Китаю. Відколи націоналістичний китайський уряд, що перебуває на Формозі, дістав вільну руку в блькуванні китайського суходолу, приходить дуже часто до сутичок із англійським конвоєм. Правда, англійські воєнні кораблі, що охороняють торговельні кораблі в дорозі до комуністичних китайських портів, досі не стріляли до націоналістичних китайських човнів. Після перемир'я в Кореї звільнилося чимало англійських кораблів, які раніше робили службу на Корейських водах.

Аденауер сам буде міністром закордонних справ

Бонн. — Канцлер Аденауер видав через офіційне своє пресове бюро заяву, що, хоч союзна з ним Вільна Демократична Партія виступала під час виборів за відділенням становища міністра закордонних справ від особи канцлера, проте вислід виборів виявив волю німецького народу, щоб канцлер сам вів далі дотеперішню закордонну політику. Ця заява канцлера заперечила попередню заяву його близького співробітника, д-ра фон Брентано, який у пресовому інтерв'ю ніби в імені самого канцлера виразно казав, що Аденауер не буде далі міністром закордонних справ, що ним стане імовірно він, фон Брентано. Німецька преса назвала також прізвища Оттона фон Бісмарка і фон Бюлова, як кандидатів на пост німецького міністра закордонних справ. Канцлер Аденауер рішив, очевидячки, припинити ці комбінації, роблені поза його плечима, та пригадав вищезгаданим повідомленням, що він має вирішний голос у доборі осіб та розподілі становищ у новому німецькому уряді.

В СВІТІ

● **Папа Пій XI** має ревматизм правої руки і тої причини перстень, що його цілують паломники, переставив з правої руки на ліву. Появилась у пресі поголоска, що папа пошкодив собі руку, коли допомагав підвестись з колін одному опасистому паломникові. Папа припинив писати власноручно деякі листи й підписувати документи.

● **Нарріман,** 19-літня дружина колишнього єгипетського короля Фарука, подала офіційно заяву про розвід з Фаруком. — Вона вернулася до Єгипту, а Фарука й 19-місячного сина залишила в Італії. Вона жадає від Фарука аліментів по 14,350 дол. місячно. Це вже друга дружина Фарука, — з першою він сам розвівся.

● **Одна жінка** у Східній Німеччині вбила комуністичного поліціянта, коли той старався відібрати від неї харчову пачку, що її вона дістала в західній зоні Берліну. Вона розбила голову поліціянтові, вдаривши його по голові двофунтовою бляшаною пушкою смальцю.

● **Совєти хочуть купувати** кораблі в англійців — повідомив Гаррі Давсетт, голова комісії 6-ти чільних англійських промисловців, що їздив до Москви. Ця комісія вернулася до Лондону із замовленням на будову малих кораблів вартости 28 мільйонів долярів. Фірма перейме будову й доставу, якщо дасть згоду англійський уряд.

● **Помер Борис Греков,** совєтський історик, автор 3-томової „Історії Совєтського Союзу", „Февдальних Звичаїв у Київській Державі" і ін. Він керував совєтською пропаґандою про бактеріологічну війну, що її ніби повели американці, а також палко обороняв статтями за своїм підписом шпигунів Розенберґів. Греков дожив 72 року життя.

● **Жорж Бідо,** французький міністер закордонних справ, — який перебуває тепер на феріях у південній Франції, застудився і залишається в хаті.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПЕРЕСТОРОГА ДЛЯ ВСІХ

Страшна трагедія новоприбулої української дівчини-підлітка, що сталася в кінці минулого тижня в Асторії, в Ню Йорку, є грізною перестoрогою для всіх: батьків і дітей і цілого суспільства.

Подія відома. Кілька років тому приїхала з европейської скитальщини і замешкала в Асторії українська родина: батько, мати й четверо дітей. Батько працював, мати часом хворіла, а діти ходили до школи. Дівчина, про яку мова, вчилася в публічній школі, її бачили завжди в українській церкві, вона виступала на деяких дитячих імпрезах. Минулої п'ятниці вона, як і в попередніх днях, вийшла після полудня з дому і пішла купатися до місцевого басейну. Там її бачили ще о год. 10-ій ввечорі у товаристві ще одної дівчини та двох юнаків. Після того вона пропала і щойно в неділю знайдено у віддалені приблизно 10 миль її покаліченого, нагого трупа, з виразними ознаками задушення. Поліція припускає, що її задушив напасник, коли вона ставила спротив його злочинним замірам, і опісля завіз труп автом і скинув в тому місці, де його знайдено.

Вістка про трагічну смерть дівчини-підлітка, яка впала жертвою страшного злочину, була жахливим ударом не тільки для нещасних батьків, але й глибоко схвилювала місцеву публічну опінію, головно серед українців. При цій нагоді встає багато інших фактів, можливо не таких трагічних, але не менш тривожних та загрозливих. Ця трагічна нагода, не входячи глибше в її причини й обставини, мусить стати грізною перестoрогою і пригадати нам ті загальні обставини, в яких такі трагедії можливі.

Більшість наших людей поселилась головно по великих містах, де є кращі можливості заробітку. А кожне велике місто має свої вулиці й завулки, в яких трапляються найбільші злочини. Сама великоміська атмосфера незвичайно загрозлива для дітвори й молоді, і цієї загрози не можна зліквідувати, але треба зробити все можливе, щоб її зменшити.

Яких практичних заходів повинні вжити в цьому напрямку батьки й суспільність? Таких можливостей багато і вони дуже часто залежать від родинних та місцевих обставин. Найголовніше — це батьківська опіка над дітьми. Батьки повинні знати свою дитину, знати її поведінку та її нахили не тільки вдома, але й в школі, і на вулиці, і між ровесниками. Для виховання дітей і опіки над ними, хоч це часто справа індивідуальна, є величезна література і безліч всіляких практичних порад. Трагедія ще в тому, що тоді, коли місто вимагає спеціяльної опіки над дітьми, воно рівночасно дуже її утруднює. Це стосується у великій мірі до наших громадян, які працюють і для дітей мають дуже мало часу.

Не менша відповідальність щодо цього лежить і на нашій суспільності. Правду кажучи, у нас звертається багато уваги на патріотичне виховання дітей, але — з суспільного боку — відносно менше уваги приділюється отій звичайній щоденній опіці та моральному вихованню дітвори.

Не можна сказати, щоб цими складними проблемами наші батьки й наша суспільність не турбувались. На цю тему вже багато написано й сказано, але цієї проблеми ще далеко не розв'язано. Тому тепер, після трагічного досвіду і у зв'язку з початком нового шкільного року, нам треба почати своєрідний „хрестовий похід" за наладнання батьківської й суспільної опіки над дітьми та молоддю. Цієї проблеми не можна розв'язати шаблоново, але суспільність на підставі багатої місцевої практики може знайти не одну добру розв'язку й не одну добру пораду для всіх. Суспільним порядком треба подбати про відповідні видання для спрагненої друкованого слова дітвори й молоді; треба подбати, щоб всі ті численні курси, лекції й сходини відбувались в такій порі й в таких околицях, щоб не загрожували ані моральній, ані фізичній безпеці учасників; треба організувати місцеві батьківські чи громадські комітети, які обговорювали б та наладнували б ці справи, взаємно собі допомагаючи; треба співпраці церкви, школи, батьків і громади, бо тільки спільними силами, постійною сторожкістю та дбайливістю зможемо виконати цей надмірно важкий обов'язок, що ним є належна опіка над молоддю, її збереження та її виховання.

ВИРІШУВАННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

„Дві третини населення З'єдинених Держав не розуміють засад, що творять підставу американської політики, у першу чергу закордонної" — такий осуд висловив д-р Ренсіс Рікерт, один з передових психологів країни, директор Інституту Суспільних Дослідів при мишиґенському університеті, на зібранні Американського Психологічного Товариства у неділю 6 вересня. Як причину цього, він згадав недомагання уряду й пресових аґенцій у подаванні до публічного відома щоденних вісток і комунікатів.

Нема сумніву, що уряд є того самого погляду, як це виходить з оповістки, проголошеної з літнього Білого Дому в Денвер, про встановлення Операційно-Стратегічної Ради в рямках Ради Крайової Безпеки, яка, як відомо, становить найвище дорадче тіло президента. Завданням нової Ради буде „координувати започаткування, розвиток і здійснювання високої національної стратегії і програми безпеки З'єдинених Держав у ґльобальній боротьбі".

Водночас з оповісткою про встановлення Операційно-Стратегічної Ради, яку очолює державний підсекретар Волтер Бедел Смит, появилося вияснення з Денверу про те, що в цій Раді буде сконцентрована діяльність всіх найвищих крайових установ, що причиняються до ведення холодної війни проти совєтського імперіялізму, за винятком департаменту справедливости й Федерального Бюра Інвестиґацій. При нагоді проголошення координації найвищих установ, президент Айзенгавер призначив кол. сенатора Фреда А. Сітона асистентом секретаря оборони для законодавчих справ, тобто для наладнування взаємин між виконною ділянкою федерального уряду й Конґресом у справах оборони, бо в минулій сесії Конґресу раз-у-раз приходило до непорозумінь між Конґресом і Білим Домом при змаганнях до обниження видатків на повітряні сили та інші оборонні цілі.

Оце нове потягнення президента засновується на рекомендації окремого Президентського Комітету для міжнародних справ з 30 червня. Цей комітет очолює нюйоркський адвокат Вільям Г. Джексон.

Поки прийшло до створення Операційно-Стратегічної Ради, проголошено з Вашинґтону з кінцем серпня про складення пляну для нарад цілої сотні економічних знавців, відомих з свого досвіду й талантів при розцінюванні місцевих економічних справ. Нарада відбудеться у Вашинґтоні 15 вересня разом з членами сенатської Банкової й Монетарної Комісії для започаткування студій фінансових виглядів для міжнародної торгівлі й економіки.

Оповістки про різні зміни й пляни — це тільки вияви того, що обговорювано в Конґресі, поки він роз'їхався на вакації, при нагоді віднови митної тарифи, яка була складена ще в часах демократичної адміністрації. Новий республіканський уряд не мав часу приготовити своїх змін, а тому, проти волі республіканської більшости в Конґресі, президент Айзенгавер обстоював продовження дотеперішніх засад, на яких спирається міжнародна торгівля й економічні стосунки ЗДА. Одначе в дискусії, як у комісіях, так і в повних конґресових палатах, прийшло до порозуміння, що уряд постарається про переведення ґрунтовної студії економічної закордонної політики, яка, як сподіваються, матиме великий вплив на майбутні вирішення Айзенгаверової адміністрації. Студії мають відбуватися під керівництвом спеціяльної сімнадцятичленної обопартійної Комісії для закордонної економічної політики, покликаної до життя Конґресом на бажання президента Айзенгавера. Праця цієї комісії зверне спеціяльну увагу на доцільність „ліберальної" митної політики у протилежності до „протекційної".

Головна ціль студій і діяльности самої комісії — це накреслення рекомендацій, які дали б урядові нагоду розвинути американську політику, засновану на „повному розумінні наших крайових інтересів, внутрішніх та закордонних, і на зрозумінні факту, що ці інтереси не дадуться відлучити від інтересів вільного світу, як цілости".

Коли Конґрес роз'їхався на вакації 4 серпня, його діяльність назверх затихла і тільки виконна ділянка американського уряду продовжує свою нормальну працю. Одначе за зачиненими дверми конґресових комісій під час літньої духоти й спеки йдуть майже безупинні наради, які в недалекій майбутності заворушать бизнесменів, фармерів, робітників, споживачів і загалом всі групи, з яких складене населення Америки. Вирішення нарад комісій будуть пред'явлені під час наступної сесії Конґресу, отже після Нового року і вони відіб'ються великим відгомоном між цілим населенням.

Таким чином питання міжнародної політики, які приходять на порядок денний саме тепер будуть зрівноважені не менше важливими питаннями внутрішньої політики, а їх обговорюватимуть провідники обох великих політичних партій на своїх передвиборчих зібраннях. Таким способом ціле населення матиме нагоду взяти участь у вирішуванні долі й добробуту країни.

КОМУНІСТИЧНІ ІГРИЩА В БУКАРЕШТІ

Цьогорічні комуністичні ігрища в столиці Румунії відрізнялися від попередніх ігрищ комуністичної молоді усього світу, які відбувалися 1951 р. у східньому Берліні, тим, що цього разу ніхто нікуди не тікав, як це мало місце два роки тому. Вибрала Москва Букарешт для того, щоб вшанувати цей осідок Комінформу і центр вишколу п'ятих колон.

Їхала до Букарешту молодь з різних країн світу. Кому вдалося пройти нелеґально із західнього Берліну у східній і хто зголосився у відповідному комітеті, тих задармо одягали і задармо везли до Букарешту. Хто був цікавий, той навіть крізь вікна поїзду в Чехії, Словаччині, на Угорщині і в Румунії міг бачити зле одягнених селян та робітників, на забур'янених полях — коні та воли, і зовсім мало тракторів. А чеські молоді комуністи оповідали тим часом в поїзді, що в них зараз усього подостатком і все дешево. Навіть дуже дешево. Бо пара черевиків в державній крамниці коштує 300-400 корон, 1 метр сукна на вбрання — 500-1200, кілограм шинки 400, кілограм хліба 5.60. А заробітня місячна платня середнього службовика вагається між 600 і 1100 коронами.

Нарешті румунський кордон. Багато і добре одягненої поліції. Назагал, в Румунії з усіх умундурованих формацій найліпше одягнена поліція.

Букарешт і стадіон „23 серпня", над яким працювали тисячі робітників кілька місяців день і вночі. Ця комуністична молодь, яка прибула з вільного світу, нарікала на приміщення та харчі. Але аранжери заспокоювали, мотивуючи тим, що не сподівалися стільки учасників, бо прибуло аж 30.000.

Подібно, як і на попередніх ігрищах, на перший плян вибивалися вимарші, сполучені з пропаґандою, під кличем „мир і братерство". Під цим кличем старалися Совєти, при помочі повені летючок, брошур та масових виступів, вплинути на молодь так, щоб вона була готова до творення п'ятих колон, та до боротьби з вільним світом.

Політичну лінію вказав молоді окремий фестиваль, на якому було приявних 1500 делеґатів із 106 країн. Ця лінія покривається вповні з тією політичною напрямною, яку кладуть у свою програму всілякі „конґреси миру", комуністичні професійні союзи та інші прибудівки Кремля та Комінформу. А вона усім ясна та відома: всесвітня пролетарська революція, знищення вільного світу. До цієї мети кожний шлях добрий. Окрему вагу кладеться на викликування страйків, внутрішніх заворушень та господарських і політичних криз на Заході, а зокрема на підточування релігійної, клясової та національної боротьби в колоніяльних країнах.

Помітно, що на ці ігрища молодь, яка прибула з вільного світу, рекрутувалася в першу чергу із рядів комуністичної буржуазії, а тільки незначний відсоток становила молодь селянська та робітнича. Цей факт виступав так наочно, що на нього звернула увагу ніхто інший, як комуністична преса із сателітних держав.

Що комуністичний провід не є захоплений молоддю, вказують найкраще голоси провідників цієї молоді. І так, секретар головної управи союзу польської комуністичної молоді, Вєслав Оцепка, пише в „Трибуні люду":

„Мусить наступити основна та скора зміна в праці ЗПМ (Звйонзек млодзєжи польскєй).

Ця сама „Трибуна люду" пише від себе так: „Причиною недомагань та похибок в праці серед молоді є те, що боротьбу проти буржуазної ідеології та опортунізму не провадиться твердо та послідовно". На пленарному засіданні головної управи ЗМП ствердженo „невідрадний факт", що в організації, „є значно менший відсоток молодих селян та робітників, ніж учнів та студентів". А далі, що молодь згуртована в згаданій організації, не дає запоруки сполегливости. До речі: два юнаки, які недавно втекли на „МІГ-ах" у вільний світ, належали до активу комуністичної молоді..

Подібні факти стверджує преса в Чехії, Угорщині, Румунії та Болгарії. З тої причини в Союзі чеської комуністичної молоді перепроваджено недавно основну чистку. На Угорщині подібна ситуація, як в Польщі. Тут тільки 17% членів Союзу комуністичної молоді походить із селян. В Болгарії вирішив провід Союзу комуністичної молоді потворити окремі курси для перевишколу.

Але і в країні „щасливого та веселого життя" справа молоді, докладніше сказавши комсомолу, не стоїть так, як треба. На останньому конґресі Центрального Комітету комсомолу в Москві, голова цього комітету Міхайлов нарікав, що у воєнні та післявоєнні часи, дисципліна значно погіршилася. Він вказував при цьому на сторонні впливи, маючи на увазі молодих совєтських вояків, які побачили на власні очі вільне життя західнього світу. А що для нас є найважливіше, стверджено в останніх часах на з'їздах комсомолу в Києві, Кривому Розі, Львові та в інших містах України, що значна частина комсомолу „виявляє протисовєтські та протидержавні діяння". Для приявних було публічною тайною, що ці „протисовєтські та протидержавні діяння", це нічого іншого, як перманентна боротьба українського народу, під проводом Української Повстанчої Армії, проти московського окупанта.

Москва 4-тими ігрищами, що відбулися в Букарешті, не захоплена.

Нестор

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 69 тисяч членів, є такою передовою народньою установою американських і канадійських українців, в списку членства якої не повинно забракнути теж і Вашого імени. Бо належати до У. Н. Союзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде наше громадське життя.

ВИНО І ПОЛІТИКА

Така комбінація, як вона зазначена у заголовку цієї статті, буває назагал рідко. Вино служить хіба лише, як допоміжний засіб на столах дипломатичних бенкетів. У даному випадку вино є безпосереднім предметом господарської політики та безпосередньою причиною акцій із суто політичними наслідками.

Мова про Францію. У закордонно-політичних вістках промайнула була недавно, у зв'язку з загальним страйковим рухом, замітка про демонстрації виноробів у південній Франції проти теперішнього уряду Лянієля, з спорудж уванням барикад впоперек автострад та масовими протестаційними вічами й походами. Це можливе у Франції тому, що: 1) тут найбільший — в порівнянні з іншими країнами — відсоток населення користає безпосередньо з виноробного промислу як вирібники (продуценти), і 2) тут найбільший відсоток населення користає з того промислу посередньо, як споживачі. Чи це значить, що у Франції є найбільше пияків? Чи пияком називати того, хто часто і багато п'є, чи того, хто впивається? Люди у Франції п'ють дуже багато, а проте п'яних на вулицях бачити можна рідко. Секрет цього в тому, що французи починають пити вино буквально від раннього дитинства. Цей „тренінг" дає їм погану печінку (великий відсоток недужих на печінку), зате „тверду" голову. Звичка кожного француза пити вино, нерідко замість води, довела до того, що у Франції є 120,000 осіб, які плекають виноградники, і півтора мільйона родин, які заробляють на виноробному промислі, плюс пів мільйона людей, зайнятих у винарнях та каварнях із алькогольними напитками. Це вже така маса громадян із правом голосування, що вони вирішально заважили на упадку двох урядів в зв'язку з їх господарською політикою. Щоб з'єднати собі ті мільйони виборчих голосів — продуцентів, робітників виноробного промислу та маси сірих споживачів — різні французькі уряди вели політику штучного піддержування виноробного й взагалі алькогольного промислу. Простіше кажучи, власники виноградників і великі, деякі з них світової марки фабрики алькогольних виробів у Франції користувались високими державними субвенціями та платили дуже низькі податки.

Але ця політика мусіла увірватися з хвилиною, коли стан державних фінансів Франції — при всіх природних багатствах цієї країни — став катастрофальний. Міністри фінансів почали наче автоматично думати про вкорочення виноробам державних субвенцій та про підвищення податків. Сам задум таких реформ знайшов палку підтримку у таких групах громадянства, як: 1) лікарі й гігієнічні та харитативні організації, 2) духовенство (у Франції здебільша католицьке)), 3) антиалькогольні товариства і 4) частинно жіноцтво (у Франції, всупереч загальній опінії закордону, який утотожнює частину паріжанок із ідеалом француженок, жінки є дуже ощадні і добрі господині). Антиалькогольні товариства у Франції не пропаґують повної прогібіції, а лише поміркованість у питті. Вони розвинули тепер у Франції велику й голосну пропаґанду, маючи за собою могутні арґументи — статистичні дані. Коло двох більйонів долярів витрачають французи річно на алькоголь.; французька родина видає на алькоголь 10% свого домашнього бюджету, тоді як американська — 4%. Минулого року у Франції спожито 6 більйонів пляшок вина, себто п'ятикратно стільки, скільки її найближчий сусід, теж відомий із свого великого виноробного промислу — Італія. Порівняльно: 37 кварт вина припадає на дорослого француза, коли 19 кварт — на італійця; 9 — на американця і 6 — англійця.

Найбільше лихо в тому, що у Франції законом дозволено кожному громадянинові виробляти (дестилювати) алькоголь з овочів. Таким чином три і чверть мільйона французів робить домашнє вино, або винний „самогон". При масовому споживанні вони мають розмірно легкий збут. У Німеччині один шинок (бар) припадає на 246 мешканців, в Англії — на 430, у Норвегії — на 3,000, а у Франції — на 90. Антиалькогольні товариства твердять, що на 1,000 французів 22 є алькоголіки, семикратно більше, як в Англії, і що недуги, спричинені надмірним споживанням алькоголю (хвороби печінки й нирок, нервові й психічні), поширюються з кожним роком більше. Лікарі твердять, що висока смертність французьких дітей має джерело в алькоголізмі їх батьків, так само, як слаба відпорність організму французів на всякі недуги.

Ця пропаґанда йде на руку реформам теперішнього уряду Лянієля. Уряд з свого боку вказує, що Франція дістає з продажу алькоголю лише 12 відсотків, як податок, у порівнянні з 32-ма у ЗДА та 68 в Англії. Водночас французький уряд вказує на диковину, що він мусить платити щорічно вдвоє стільки на лікування алькоголіків та на державну допомогу їх родинам, як дістає з алькогольного податку. Теперішній французький уряд розбиває теж леґенду, начебто виноробний та горілчаний промисли є поважним джерелом французького добробуту. Вина й лікери становлять лише 6% усього французького експорту. Крім цього уряд мусить маґазинувати щорічну надвишку коло 300 мільйонів кварт алькоголю, що їх не може продати за кордон. Тим часом Франція мусить спроваджувати з-за кордону харчі і платити за них готівкою, коли треба просто нищити алькоголь, надмірно продукований за державні субвенції.

Коли Лянієль розпочав кампанію проти алькоголю у Франції, як упривілейованого продукту, то він матиме перед історією Франції велику заслугу. Інша річ, що є всі познаки, що він цієї битви не виграє і поділить долю своїх попередників: алькоголь вийде переможним. Але війна з алькоголем буде вестися далі. І коли вірити, що французи — висококультурна і мудра нація, — то остаточно алькоголь війну програє.

Вступайте в члени УНС!

Лев Ясінчук

ШКІЛЬНА ОСВІТА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

(9)

З львівським університетом не ждали поляки аж до вирішення долі Галичини Радою Амбасадорів, що діяла з рамени Антанти. Ще в 1919 році скасували українські катедри. Щоб українців витиснути зовсім, почали приймати тільки тих студентів, що були в польському війську. Отже для українських студентів університету не стало місця на власній землі. Тоді українська громада оснувала у Львові „Університетські Курси", але польська влада закрила їх.

В 1920 р. заснувало українське громадянство наново три факультети на „Таємних Курсах", що їх перемінили в 1921 р. в „Український Таємний Університет". Число катедр швидко зростало; в 1922/23 було вже 65 катедр і 500 студентів. Найшлися відповідні сили на професорів. Студентів з Таємного Університету приймали закордонні університети. Але з боку польської влади пішли суворі переслідування не тільки самої інституції, але й студентів та професорів. Ведення того університету ставало щораз важче; треба було багато організаційного хисту, щоб ця висока школа держалася, треба було зміняти щораз місце викладів, щоб польська поліція не могла її відшукати. Внаслідок тих переслідувань університет закрився.

Тому, що кандидати духовного стану не мали де вчитися, митрополит Андрій Шептицький оснував у тому часі у Львові Богословську Академію, що мала високий науковий рівень і зазнавала пошани в католицькому світі.

Все ж таки саму Польщу перетрівав такий дорібок в українському приватному шкільництві: 619 дитячих садків, 30 захоронок, 50 народніх шкіл (в тому 15 „дев'ятковою" системою), 32 середні школи (в тому 3 на Волині), 18 фахових. Найбільше з тих шкіл удержувало товариство „Рідна Школа", бо всі 50 народніх шкіл, 23 середні й 10 фахових. Інші школи були удержувані СС Василіянками (4 середні й 2 фахові), 2 митрополитом Андрієм Шептицьким (т. зв. „малі семінарії"), а осталі школи удержували різні інші українські організації („Просвіта", „Сільський Господар", „Маслосоюз", „Ревізійний Союз", „Труд", Музичне т-во ім. Лисенка). До народніх шкіл зараховані школи у Кракові й Відні, що були під опікою „Рідної Школи".

Під більшовицьким ярмом

На з'їзді комуністичної партії в 1923 р., партія заявилася за „самостійний розвиток української культури та за вияв творчих сил українського народу". Вчасно виявилося, що українська мова й залицяння до української культури мало бути тільки засобом для поширення комунізму та впливів партії на українське селянство. Дня 6. липня 1923 р. ввели конституцію СССР, на основі якої „Українська Соціялістична Радянська Республіка" (УСРР) мала ввійти в склад Совєтського Союзу як „незалежна договірна республіка і зберігати за собою права вільного виходу з Союзу". Україна мала мати свого представника при уряді СССР. Коли ж 15. травня 1929 року Всеукраїнський З'їзд Рад затвердив конституцію УСРР, то про окремого представника від України до СССР вже не згадувано. На тому з'їзді порішено ввести на Україні рівноправність мов усіх національних меншин та рівноправність їх самих. Україною мала управляти Рада Народніх Комісарів, але автономію визнали лише за комісаріятами: внутрішніх справ, справедливости, земельних справ, соціяльної охорони, здоров'я та освіти. Протести українських комуністів проти таких укорочень (Шумський, Хвильовий, Полоз) були безуспішні.

Пригляньмося побіжно самому шкільництву. Передовсім — школа в СССР не може бути аполітичною, тільки „мусить стояти на вершку клясової боротьби", а дитина має навчитися як „практично дійти до комуністичного суспільства".

Коли в Совєтській Росії зразу поклали в основу т. зв. „трудову школу", то на Україні робили досліди. Народній комісар освіти, Г. Гринько, поклав в основу „дитячий будинок" (дитбуд), бо — після війни, революції й голоду мільйони безпритульних дітей потребували радше соціяльної опіки, ніж освіти. Дитбуди мали охоплювати дітей віком 4-15 років. Але в 1932 р. ЦК ВКП(б) постановив, що на всьому просторі Совєтського Союзу має бути одна освітня система. Тоді то до рівня вищих шкіл зараховано тільки університети й інститути, а „технікуми" зараховано до середніх шкіл.

Основою соціяльного виховання стала семирічна трудова школа, що складалася з двох частин: 1-4 кляси і 5-7 кляси. На основі постанови Ради народніх комісарів з 1924 р. проголошено школу як загальнодоступну й безплатну, а в 1925 р. заведено обов'язкове й безплатне навчання ... в перших 4-ох клясах. Але це загальне навчання переводили так, що залишилося поза школою третина дітей у віці 8-9 років. Число шкіл вже в наступному році після зорганізування шкільництва почало падати й знижувалося ціле десятиріччя.

В 1921 році було 21,968 шкіл — 2,023,680 дітей; в 1922 р. було 20,579 шкіл — 1,724,380 дітей; в 1932 році було 17,110 шкіл — 1,417,770 дітей; в 1924-25 році було по 15,000 шкіл — 1,500,000 дітей.

Лише в 1932 р. повернуло число шкіл з 1921 р., а саме 21,797 з числом дітей 4,426,-203 дітей. Одначе уряд уважав, що обов'язковість досягнута, дарма, що третина дітей не була охоплена школою.

Цікаві дані дає всесоюзний шкільний перепис з 15. грудня 1929 р. відносно національного складу учнів. Ось витяг з нього:

Кількість по національності: Всіх учнів 2,380,683, з того укр.: 1,828,025 — (76.6%), росіян: 241,858 — (10.1%), німців: 39,194 — (1.6%), жидів: 173,537 — (7.7%), поляків: 47,640 — (2%), молдаван: 17,245 — (0.7%), інших: 33,184 — 1.3%).

З повищого видно, що ще найкраще обслуговували школи національні меншини. Звичайно мали українські школи викладову мову українську. Але траплялося часто, що у вище організованих міських школах заводили утраквізм (український і російський виклад) навіть при українській більшості населення. Часто учителі викладали на такій мові, яку вміли, себто предмет призначений на український виклад читав учитель російською мовою, бо, мовляв, іншої не знає.

Надбудовою трудової школи (загально-освітньої) були професійні (дво- і трирічні) школи (агрономічні, економічні, лікарських помічників і т. і. різних звань), що охоплювало молодь 15-18 років життя. Третя Всеукраїнська Нарада про освіту у 1922 р. схвалила загально-освітню трудову школу й поправила плян організації професійної школи в тому напрямі, що професійна школа була двох типів: 1) організована на першій частині семирічки, цебто на 4-ій клясі, або 2) організована на повній семирічці, себто на 7-ій клясі. Це вже була школа вищого типу. Абсольвент мав титул „кваліфікованого робітника" й мав право вступити до вищої школи — технікуму, або інституту. (Університети й загально-освітні середні школи скасувала більшовицька влада на Україні ще 1920 року). Щоб уможливити вступ до тих шкіл таким (з незаможницької верстви), що не мали закінченої семирічки, творили селянсько-робітничі факультети (робфаки). Їх абсольвенти переходили до технікумів та інститутів без вступного іспиту, коли абсольвенти семирічок піддавалися такому іспитові.

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Л. Луців

БАРЧИН РОМАН „РАЙ"

(Василь Барка, РАЙ. Роман. Видавництво „Свобода", Джерзі Сіті — Ню Йорк, 1953, ст. 310. Обкладинка Юрія Соловія)

— Нарешті!

— Що таке?

— Вийшов друком Барчин роман „Рай".

— А й справді, на нього чекають не тільки прихильники, відомого досі тільки як поета, Барки, але й численні читачі. Читацька громада заінтригована, бо хотіла б знати, чи поет дбайливо шліфованих поезій зміг дати широке епічне полотно, яким повинен бути його перший більший твір мистецької прози.

— Історії світових літератур знають багато визначних авторів, які здобули собі тривке ім'я в поезії і в мистецькій прозі. Чи треба їх тобі називати?

— Знаю це. Але сам признаєш, що публіка з цікавістю, а може навіть і з деякою тривогою, йшла б дивитися на велику малярську композицію того мистця, якого довший час знала тільки з його нарисів, мініятюр або графік.

— Цікавість оправдана, але тривога зовсім непотрібна. Барка — культурний мистець слова, він знає різницю між поетичними самоцвітами та мармуром великого епічного твору. Його дотеперішня поетична творчість була доброю підготовою до праці над романом.

— Боюся, щоб його „Рай" не був надто поетичний та своїми поетичними прикрасами не відстрашував ширшого читача.

— Не бійся цього! Дбайливість за кожне слово, фразу, речення та період — це ще не ознака, що твір нецікавий і нудний, бо сам читач не зчується, як перейшовши перших кільнадесят сторінок роману, захоплений буде його течією.

— Я висловив своє застереження тому, що деякі наші поети перевантажують свої вірші мистецькими прикрасами, що їх читачеві важко зрозуміти. А прозаїки часто пишуть неохайно, на коліні, і спішаться в такій необчімханій формі друкувати свої твори.

— Барка писав свій „Рай" ще в таборі в Німеччині. Писав його на вікні в коридорі, бо в кімнаті не було де сісти. Але він його так виправляв, змінював і шліфував, що машиністка з трудом могла переписати на машині. Коли б ти побачив машинопис „Раю", то жахнувся б так, як це зробили були складачі друкарні „Свободи", які відмовилися були його складати, бо стільки там було змін, доповнень та скорочень.

— Але все ж таки зложили „Рай".

— Бо зацікавив їх зміст цього роману.

— Це значить, що „Рай" знайде широкого читача, який затужив за повновартісною книжкою.

— Повинно так бути. Видавництво „Свобода" не хоче робити „бизнесу", відновлюючи свої книжкові видання. Воно хотіло б дати нашій читацькій громаді вартісну лектуру, бо ж на рідних землях тепер не можуть появлятися друком книжки українського змісту.

— Та скажи щось про цей зміст „Раю", бо досі говориш про другорядні, а то й третьорядні справи, і я не знаю, в чому ці великі вартості Барчиного роману.

— Важко про це сказати в короткій статті. Цінності „Раю" відкриваємо під час кожного повторного читання цього твору.

— Звичайний читач хотів би насолоджуватися твором вже під час першого читання.

— Слушно! Але чи мало між нами таких, які по кілька разів читали твори І. Франка, В. Стефаника, М. Коцюбинського, або Лесі Українки?

— Чи не за високо ставиш Барчин твір?

— Гадаю, що ні. Автор змалював у своєму творі гурт студентів, що, побіч свого улюбленого професора українiста Антона Никандровича Споданейка - Споданевича, не загубили найглибших моральних вартостей під режимом московської комуністичної тиранії. Ці герої шукають правди, української правди, за яку бореться наш народ впродовж усієї своєї історії.

— Боюся, що це довгий і схематичний твір, який нудитиме ширшого читача.

— Зовсім не оправданий страх. Роман має 310 сторінок, але його акція починається 19 червня 1941 року, і кінчається з вибухом німецько - совєтської війни, 22 червня 1941 року.

— Це ж сенсаційний авторів задум. Про що він міг писати на 310 сторінках, пишучи тільки про не цілі чотири дні?

— Композиція роману дійсно цікава. Автор дав переріз підсовєтського українського життя, згущуючи події та пригоди, послуговуючися при цьому відступами в минуле і майбутнє.

— Говориш про пригоди, немов би це був пригодницький роман.

— Можна б його і так зняти, коли б ці пригоди не були тільки засобом в задумі автора вірними фарбами змалювати те пекло на українській землі, яке російські комуністи проголосили „раєм".

— Про той совєтський

Юрій Соловій: мистецька обкладинка до роману В. Барки „Рай", виконана, на білому тлі, в трьох барвах: темно-рожевій, ясній брунатно-жовтій і чорній

„рай" писали вже на еміграції. Т. Осьмачка, І. Багряний, Д. Гуменна, М. Струтинська, І. Смолій та інші наші письменники.

— Правда. Не хочу знецінювати твори названих письменників, але Барчин „Рай" побудований на твердій християнській основі, бо автор не боявся признатися до тієї великої Правди, яка вже дві тисячі років веде людство в його життьовому змаганні, і проти якої з такою люттю виступають комуністи. Барчині герої шукають Бога і знаходять його, а це ж рідке явище в нашій літературі, навіть на еміграції.

— Ідейна глибина твору не завжди мусить іти впарі з його мистецькою вартістю.

— Я вже згадував, як автор працював над своїм першим мистецьким прозовим твором. Друковані вже уривки роману могли переконати навіть найбільших скептиків, що поет Барка може бути і добрим прозаїком. Віримо, що навіть найсуворіші критики не зможуть відмовити успіху авторові в ділянці нового його жанру.

— Ти згадував, що автор користувався „вірними фарбами" в своїм романі. Чи це значить, що „Рай" — це реалістичний твір?

— Наші критики мусять негайно приліплювати етикету до кожного твору, мовляв, це „реалізм", те „романтизм", а онте „надреалізм" або й „збагачений реалізм". Совєти мають спрощену справу, в них можливий тільки „соціялістичний реалізм", і всі письменники мусять вміщатися на цьому „Прокрустовому ложі". Барка оригінальний письменник, і важко начепити йому етикету якогось „ізму", бо він пише „стилем Барки". Можливо, що критики будуть чіпати авторові „Раю" якийсь „ізм", ми не хотіли б цього робити. До речі, американські рецензенти також майже ніколи не дають готових етикеток авторам творів, які оцінюють. Нашу готовість до надавання „ізмів" авторам вважаю за відрухову опозицію до большевицької заборони оцінювати літературні твори з погляду чисто естетичного критерію.

— Цікавий я знати, як автор міг дати цікаву пригодницьку фабулу, коли мусів своїх героїв ідейно протиставити комуністичній партійній доктрині марксизму - ленінізму - сталінізму.

— В большевицькому „раю" все життя насичене дійсними злочинами, які повнює партія на своїх поневолених рабах, та тими уявними злочинами, за які вона судить і карає своїх, не завжди слухняних, підданих. Клубок кримінального злочину голови місцевого професійного комітету Івана Івановича розвивається майже на половині сторінок роману, Іван Іванович вбив свою жінку і вкинув її в річку, бо залицяється до вдови Маргарити.

— То це ж майже „кримінальний" роман!

— Ми б його так не називали, хоч в ньому знайде читач таємничі пожежі, крадіжки, вбивства, катастрофи, зустріч із босячнею, яка мешкає в залишених гробницях на цвинтарі, — бо все це тільки епізоди роману, а не головний його фабульний стрижень.

— Бачу, що „Рай" зможе зацікавити й так званого ширшого читача, що цікавиться більше фабулою, як провідними думками твору.

— Ширший читач — це середня верства даного суспільства, яка завжди найбільше читає. Багато людей у нас майже нічого не читають, а дійсної „гори" у нас тут немає.

— Чи Барчин твір зміг би зацікавити й чужинців?

— Це не тільки літературна справа. В цій ділянці діють і такі чинники, до яких ми, покищо, не маємо доступу. Хто схотів би відповісти на це питання, той мусів би насамперед відповісти на питання: чому видавництво ім. Чехова видає десятки старих і нових творів російської літератури, за американські гроші, а українці не видають нічого.

— Наші письменники повинні написати таку книжку, щоб її залюбки перекладали на світові мови та ширили правду про Україну.

— Кожний письменник пише в першу чергу для читачів свого народу. Коли його твір знайде повний успіх між читачами його мови — то це перший крок до успіхів на інших мовних ринках. Я вже сказав, що тут рішає не тільки літературна вартість твору. Порахуй, в скількох американських університетах навчають російської мови, а скільки української.

— Це значить, що треба б дбати про швидкий другий наклад Барчиного „Раю".

— Воно не така то вже й безнадійна справа. Чейже у вільному світі живе багато більше українських читачів від числа накладу „Раю".

О. Тарнавський

ДВА ЛАВРЕАТИ

Літературну нагороду Пуліцера за останній рік дістали два визначні американські письменники, яких імена не лише блистять в американській літературі, але теж є прикрасою теперішньої світової літератури. В ділянці прози відзначення дістав широковідомий романіст Ернест Гемінґвей за знамениту новелю, написану в останньому році, „Старий рибалка і море". В поезії нагороджено передового поета сьогоднішньої Америки Арчибалда МекЛіша.

Нагорода Пуліцера — це найбільше відзначення, яке може дістати американський письменник у цій країні, хоч вона грошево дає лише одну тисячу долярів премії. Але це часто дорога до отримання нагороди Нобеля, як було у випадках з іншими письменниками, як Пірль Бак, Сінклер Люїс і інші.

Цю літературну нагороду уфундував журналіст і видавець Йосиф Пуліцер. Він 17-річним хлопцем іміґрував до Злучених Держав Америки з Мадярщини (народився Пуліцер 1847 року, помер 1911), тут швидко опанував англійську мову так, що 1877 року став европейським кореспондентом великого журналу „Ню Йорк Сан". Згодом закупив дві газети у Сент Люїс, злучив їх в одну та й поставив на висоту. За кілька років, 1883 року він уже був власником „Ню Йорк Ворльд", що його широко розбудував, здобуваючи при цьому особисто велике майно. Своє майно розділював цей меценат ще за життя на різні наукові й літературні цілі. Він теж уфундував щорічну літературну нагороду за найкращі твори в ділянці журналістики й літератури так звану „Пуліцер Літерарі Евард".

Цього року в ділянці літератури відзначено справді два великі імена.

Ернест Гемінґвей, народжений 1898 року — це вже позиція не лише в американській літературі, але й у світовій. Його вважають безсумнівно одним із найвизначніших письменників двадцятого сторіччя. Від часу, коли в двадцятих роках нашого сторіччя появились його новелі „В наш час", письменник постійно зростає. Вже ці перші новелі критика прийняла з великою увагою, заявляючи, що це автор, на якого треба пильно глядіти і про якого ще буде багато мови.

І справді, ці слова критика справдились. Впродовж п'яти років, ще заки письменник досяг тридцяти років життя, він випустив у світ ще кращу збірку новель п. з. „Мужчини без жінок" та й два романи „Сонце теж сходить" (1926) і „Прощання з армією" (1929). Ця книжка, хоч це було в час великої депресії, здобула близько сто тисяч накладу та й широкого читача. Це й принесло славу Гемінґвеєві. Його твори стали перекладати на чужі мови. Він здобув ім'я у світовій літературі. 1940 року вийшов його новий роман „Кому говорив дзвін". Його новелі перероблено на сценарії для фільмів, як „Вбивники". „Сніги на Кіліманджаро" і інші. Десять років письменник мовчав, відбуваючи подорожі та займаючись улюбленим риболовством. Він самий застосував до себе правду, яку висловив в одній із своїх книг: „Найбільша річ — це закінчення, це викінчити своє діло і бачити, слухати, вчитися й розуміти. А щойно тоді писати, якщо є щось, що добре знаєш. Ніколи раніше. Пізнай цілість і тоді, говорячи про частину, відбиватимеш цілість, якщо робиш це правдиво".

Правда, наступний виступ Гемінґвея після десятирічної мовчанки був невдалий. Його роман „Через ріку, поміж дерева", що вийшов 1950 року, зустрівся з гострою критикою, і справедливо. Це був відворот, а не ріст.

Але Гемінґвей не дав довго ждати на виправдання. Незабаром появилась нова книжка письменника під назвою „Старий рибалка і море" і це —за висловом Сомерсет Моґема — Гемінґвеєві жнива. Цей новий твір Гемінґвея, який можна назвати великою новелею — це безперечно його найкраща річ та й окраса літератури взагалі. Її тема — змагання людини з природою, змагання, подиктоване людською гідністю та й всім, що саме й творить людину. Ця повна безпосередньої сили новеля говорить про простого рибалку, який серед морських просторів на маленькому човнику ловить велетенського кита. І тут серед безмежного моря показує письменник всю красу людини, її завзяття, амбіцію, людську гідність і її поривання до високого, до чину. Старий рибалка програє з силами природи, він тратить свою велику добичу, бо кита з'їдають йому акули, але він виграє, як людина, бо виконує велике завдання, що підносить його людську гідність, яка шукає змагання і хоче його виконати.

Новеля Гемінґвея — це прекрасна розповідь про людину, незахоплену матеріяльними амбіціями й тому вона вічна. Його вмілість розповідати — тут знаменито показана. Це безперечно твір, який може промостити письменникові дорогу до нагороди Нобеля.

В ділянці поезії відзначення Пуліцера дістав поет Арчибальд МекЛіш. Він народився у стейті Іллиной, у місцевості Ґлінков, 1892 року. Був студентом Єйльського Університету, потім учився в Гарвардській високій школі права. Під час першої світової війни служив артилеристом в американській армії у Франції. Повернувшись з війни, став адвокатом у Бостоні, але покинув цей фах, присвячуючись вповні літературі. Довші роки був співредактором відомого журналу „Форчен".

Перший томик його віршів появився 1917 року під назвою „Башта із слоневої кости", що виказував ще багато чужих впливів. У дальших збірках поет стає щораз більше самостійний („Щасливе життя" — 1924, „Глечик землі" — 1925), та щойно „Вулиці під місяцем" (1926) і „Нова знайдена земля" (1930) показують Ліша, як самостійного поета.

Великий вплив на поезію Ліша мав другий визначний американський поет Тома Стірнс Еліот, що є одним із найкращих модерних англомовних поетів. Теж і Ліш уживає всіх модерних засобів у своїй поезії: раптових контрастів тонації, змінних асонансів і дисонансів, експериментує в неправильному римуванні, як теж залюбки вживає неправильних асонанцій, але робить це все вміру — так, що затримує традиційність поезії. Деякі критики означили поезію Мек Ліша, як поезію туги, а його манеру, як неоклясичну, але він є сучасний і в тонації, і в манері.

Загально відома поема МекЛіша „Пропам'ятний довід", що саркастично розказує про смерть патріотичного жовніра та й про прощальну бомбастичну мову амбасадора Позера над його трупом.

Для познайомлення з творчістю Мек Ліша передаємо переклад одного з його кращих віршів під назвою „Ти, Андрею Марвель". Цю символічну поему вважають критики наймаркантнішою з того періоду. Цей твір започаткував новий напрям у поезії й від тоді експериментальні поети звернулись до вигадливости в символіці. Цю вигадливість бачимо й у цьому вірші. Непевність підкреслена тут фразеологією, яка змальовує постепенне зростання ночі. Це враження посилює брак пунктації та покладення натиску на одне довге речення. Сам символ ясний і виразний: темрява заслонює ввесь світ і тінь та ніч пригадують глибшу й остаточну темінь.

Дальший контраст створюють самі слова. Тьмяне й безвиразне світло та й неземський холод підкреслюють контрасти, вложені в такі теплі й повні краси слова-поняття, як Ектабан, Персія, Баґдад, Арабія, Пальміра, Крета, Керманша. Не без значення і самий титул вірша. У сімнадцятому сторіччі поет Андрій Марвель заадресував свою поему „До скромної коханки". У цій поемі він заявляв, що він готовий підождати на сповнення любовних мрій, коли б лише не сталось так, що сонце затримається, залізні ворота життя опадуть і все перед нами — будуть пустинні вічности.

Поет двадцятого сторіччя пригадує це. Тут на землі — в час самого полудня тінь ночі вже у своєму поході. Незабаром ця темнота вже покриє землю і людські душі. І в цьому вияснення титулу: „Ти, Андрею Марвель" — ти відчував те саме ще триста років тому.

Арчибальд Мек Ліш

ТИ, АНДРЕЮ МАРВЕЛЬ

І тут ти голову склони
Щоб на землі в полудня час
Відчути як іде з долин
Як ніч підноситься щораз

Як підповзає інший схід
Земної темряви студінь
І з-під землі на ясний світ
Росте здіймаючися тінь

І дивний вечір в Ектабан
Листки збирає із дерев
І повінь темені мов лан
Зливає перських гір шедевр

І вже на брамі в Керманша
Порожньо й темно і трава
Потоптана і поспіша
У сутінках мандрівців два

На захід і в пітьмі Баґдад
І міст що над рікою йде
Через Арабію мов гад
Вже вечір довжиться-росте

І на Пальміри вулицях
Колеса тягнуть до руїн
І Лібанон і Крета як
Фантом зайшли за небосхил

І на Сицилії вогні
Ще блимають немов чайки
Маячать і вмирають в тьмі
Судна що тоне маяки

Й Еспанія і береги
Ясного Африки піску
Вже вечір нищить без ваги
І тьмяне світло лиш навкруг

На водах темнота одна —
І тут ти голову спусти
Щоби відчуть як тайкома
І швидко ночі тінь летить...

Переклав з англійської
Остап Тарнавський

ЛІНІЯ ПАРТІЇ

(Фрагмент оповідання)

— Ім'я вповні відповідає змістові, — сказала секретарка до двох учителів.

Батрак, уповноважений на учительську конференцію від місцевого райпарткому, зачув ті слова і був чомусь певний, що вони стосувались до нього, бо якраз він перед хвилиною запитував дівчину:

— Чий це портрет на журналі?

— Оцей? Я ще не вспіла оглянути.

— Не розумію, журнал лежить перед вами, а ви не знаєте, кого зображує портрет.

— Уявіть собі, що це Гете, — засміялася Марійка, перечитуючи напис на другій сторінці обгортки, а я його не впізнала, бо це портрет із юнацьких років поета.

— А хіба ви його „лічно" знали?

— Де ж там „лічно", відповіла дівчина. — Він не хотів мені представитись. Батрак глянув на обох учителів, які були червоні від нервового сліху. Тоді він догадався, що сказав якусь дурницю, та й зайшов у кабінет завідателя. Завідатель був зайнятий учителями, тому Батракові треба було підождати. Він зайнявся переглядом бібліотеки, зацікавився якоюсь ноткою в енциклопедії й тоді почув голос Марійки і своє прізвище.

Він знайшов дату народження німецького поета і тоді зрозумів алюзію до свого прізвища. Він — Батрак. Як це його заболіло. Він грубо розправився б із цією трійкою, що поглузувала з його неуцтва. Постійна ненависть до інтеліґенції, яка була в нього віддавна, за останній час ще зросла. Повільний в думанні, але впертий, без творчої уяви, він одначе був дуже амбітний. Усю свою амбіцію виявляв найкраще у роботі в партії і для партії, в якій почував себе людиною на своєму місці і в якій хотів вибитись на верхи. Тож коли наступного дня на партійних зборах дочекався признання від начальства за віддану працю для соціялістичної батьківщини, настрій у нього покращав і він, повертаючись додому, весело підсвистував.

Він брів пухким сніжком безлюдною вулицею просто в сторону парку, навмисне борсаючись у білому снігу білими повстяними на галицький лад, чобітьми. Шелеснув сніг і Батрак відразу вхопив револьвер.

Ні, це лише гілка ялинки обтрусилась від сніжного тягару. Це не йшов ніхто. Та Батрак хотів би бачити сміливця, який відважився б його зачепити. Не зважаючи на його фізичну силу і зручність, він був чортівськи відважний. Про це знали всі його товариші зброї ще з часів громадянської війни. Та все ж таки часом на Батрака находили незрозумілі йому хвилини нічим не оправданого страху. Ось тепер. Він знає, що рефлекс світел з вікон райпарткому закрашує його сліди на снігу на червоно. Він дуже добре знає, що це — лиш рефлекс світла, але йому неприємно оглядатись назад. Він не хоче бачити своїх слідів, він боїться їх, та боїться признатись до цього страху й тому швидко йде у парк, де дрімає блакитно-срібна ніч.

Хмари висипали всі запаси снігу, вітер кудись заховався і небо стояло спокійне, синє і холодне. Світив місяць і надавав чару й охоти для прогулянки. Кругом тихо і безлюдно. Дерева, присипані снігом, створювали картину якогось зачарованого царства.

— „Просто казка, срібна казка зимової ночі", — подумав Тома Іванович Батрак. Пристанув і оглянувся. Годинник на вежі продзвонив дванадцяту. Сліди позад нього були тепер фіолетні і губились за закрутом. Перед ним — недоторкана біла просторінь. Тома вийшов на горбок, звідки був гарний вид на місто, до якого він недавно прибув зі сходу.

Сніг зашелестів знову і Батрак знову вхопив за револьвер. В тому парку — він знав — було вже кілька грабіжницьких нападів. Не завадить бути обережним. Але це знову сніг покотився з гілки.

Батрак поправив комірець сорочки. Холодно, навіть зимно. Постановив піти додому. Пригадав, що сподівався листа від дружини, чи радше від старшого сина, бо дружина не вміла писати. Його рідня мала прибути сюди під кінець тижня. Ах, приїдуть і ахкатимуть з дива, яка в нього прекрасна квартира, з яким модерним устаткуванням. У старих Цісиків, яким належить будинок, донька на другому боці, за кордоном, то й є підстави переселити їх на Сибір. І тоді йому належатиме весь дім. Ось тоді він заживе!

Ішов бічною стежиною і роздумував про одежу для рідні. Йому подобались строї тутешніх дівчат і він надумав придбати такі строї для рідні. А тут у цій Західній Україні справді всього досить, як в Америці.

Щось мигнуло між деревами і Тома побачив людину, що йшла у віддалі кількох алей. Той хтось незнайомий не йшов, а якби плив по снігу у широкому плащі.

— „Хто це може бути? —подумав Батрак. „Здєшні" в цю нічну пору не наважуються ходити. Чи не повертається хтось ніччю з коршми?"

Сніг іскрився і скрипів під ногами. Мороз більшав.

— „Неймовірно, але це жінка. Ніччю? Не повірив би, але це таки жінка!"

Тома Іванович перейшов на головну алею й кашлянув. Жінка не оглянулась і не приспішила ходи. Йшла рівно, як і раніше. Батрак кашлянув вдруге й приспішено підійшов до неї. Коли вже віддаль між ними була на кілька кроків, жінка раптом повернулась і — напевно з зовнішнього вигляду пізнавши, що це людина не звідсіль, а зі сходу — скорим кроком пішла далі. Тома побачив біле, гарне, вже давніше бачене обличчя і подумав, що це хтось із „здєшніх націоналістов несе контрреволюційну літературу".

— Гей, ти, дєвушка, тобі не страшно йти самій у цю пору?

Дівчина спинилась.

— Ні не страшно! Я не боюся.

— Це ж вже після дванадцятої.

— Пора дня, чи ночі мені не важлива, коли я мушу йти.

— Тут, буває, грабують...

(Закінчення на стор. 4)

Наукові збірники „Україна"

Після ліквідації в УССР на початку 30-их років усіх хоч приблизно незалежних від урядових чинників наукових видань, зокрема „України" М. Грушевського, там тепер немає ні одного такого науково - дослідного органу. Не можна бо вважати такими ті видання Академії наук УССР, що в них фальшується історична дійсність, а заслужених українських науковців та культурних діячів згадують не інакше як з лайливими епітетами „буржуазних націоналістів" (навіть таких, як М. Грушевський, що був соціялістом - революціонером). Це трагічне становище української науки й культури ще більше погіршало після того, як року 1932 на східніх „замежних" українських землях (Кубань і інші) будь-яка українська робота й українські видання були абсолютно заборонені, а року 1939 були приєднані до УССР західні українські землі. Тепер на всіх українських землях немає вільної української науки.

З огляду на це особливого значення набувають наукові видання української еміграції, що перебуває у вільних демократичних державах Заходу. Серед наукових еміграційних видань найімпозантніше виглядають наукові збірники, що їх видає у Франції, в Парижі, відомий український дослідник І. Борщак під назвою „Україна". Після другої світової війни І. Борщак почав був видавати популярний журнал „Соборна Україна", але від року 1949 він перетворив своє видання на наукові збірники і від того часу видав уже сім їх, що разом дають 596 сторінок різноманітного наукового матеріялу. Характер цього матеріялу визначено в підзаголовку, зформульованому як „українознавство і французьке культурне життя". „Українознавство" — це історія України та української культури від найдавніших часів і до наших днів, а „французьке культурне життя" — це україніка у Франції. Цей різноманітний матеріял подано в збірниках у вигляді а) статтей, б) документів, в) науково - культурної хроніки, г) згадок про згаслих (некрологи), д) „відгуків" на різні прояви українського наукового й культурного життя, е) рецензій тощо. Загально про ввесь цей матеріял можна сказати, що його сумлінно зредаговано, з додержанням можливої наукової об'єктивности, без фальшування чи замовчування навіть неприємних фактів. Серед статтей передусім звертають на себе увагу статті самого проф. І. Борщака, йому ж, очевидячки, належать і деякі редакційні (непідписані) статті. Це: „Марко Вовчок та її зв'язки в Парижі", (ч. 1), „Дві зустрічі" (ч. 4), „Україна в Парижі" (ч. ч. 2, 3, 4, 5, 6, 7), „Слов'янські студії у Франції" й інші. У першій своїй статті Борщак подає автентичні вібомості про перебування нашої видатної письменниці в середовищі французьких культурних діячів, про видання її „Марусі" французькою мовою, що стала пізніше „улюбленою лектурою французької шкільної молоді" і так багато „зробила для популяризації України як у самій Франції, так і взагалі на Заході". У статті „Дві зустрічі" І. Баршак подає спогади про зустріч з українським наркомом освіти М. Скрипником, що, як відомо, в умовах радянського терору на початку 30-их років заподіяв собі смерть, та з французьким соціялістом Леоном Блюмом. Особливо цікаві факти наводить І. Барщак про М. Скрипника. Наведемо уривок з цих спогадів. „Говорив майже ввесь час сам Скрипник, а я слухав, подаючи лише короткі репліки. Говорив він багато про українізацію, що, видко, була його улюбленою темою, оповідав про науковий рух на Україні і між інжим запитав мене, як я ставлюся до історичної концепції М. Грушевського. Коли я згадав про Грушевського - „народника", Скрипник перервав мене: „Українську державу ми (це він сказав з наголосом) будуємо..." І додав: „Але вона ще не збудована". Останні слова Скрипник чимало разів повторював під час наших паризьких зустрічів. Коли другого дня я запитав його, як розуміти його слова, що українська радянська держава ще не збудована, він відповів: — А немає в Україні ані Кубані, ані Криму та ще дечого". Або ще таке: „Грушевський — казав Скрипник — є, без сумніву, найбільший історик України". Далі Борщак наводить місце з інтерв'ю М. Скрипника, надрукованого тоді (15 жовтня 1927 р.) в паризьких „Українських Вістях", а в тому інтерв'ю Скрипник сказав таке: „Україна — повноправний, самостійний член Союзу Радянських Республік... Українізація провадиться й буде провадитись рішучими заходами. Уряд не може допустити, щоб його представники й співробітники, які покликані обслуговувати населення, що говорить українською мовою, самі не володіли цією мовою". Під заголовком „Україна в Парижі" Борщак дав серію нарисів про різні французькі установи, що з ними зв'язані різні дані про українців у Франції. Це: Національна бібліотека, що в ній Борщак знайшов дуже цінні документи про Пилипа й Григора Орликів, Латинський квартал з його Державною школою живих східніх мов, у якій він викладає тепер українознавство, тощо. Нариси написані дуже змістовно й цікаво. З непідписаних редакційних статтей можна відзначити статтю-рецензію на книжку Луї Фішера, що перебував під час другої світової війни на Україні як уповноважений УНРРА і описав пізніше стан України як тієї держави, що її будував М. Скрипник, але так і не збудував, наложивши власною головою за „українізацію". Стаття має заголовок „Американець про Україну 1946 року" (ч. 1 збірника). Ось що написав Фішер у своїй книжці: „Отож зовсім ясно для всіх, якщо дехто ще сумнівався, що Українська республіка залишається цілковито під політичним пануванням Москви. Досить одного знаку Політбюра, щоб звільнити хоч якого українського урядовця... Ми майже ніколи не чули української мови на вулицях Києва. Часом ми проходили коло крамниці, що її вивіска була написана українською мовою, але продавці й покупці розмовляли російською мовою, немов би то була зовсім звичайна річ". Та й ще б пак! — додамо. — Коли самому наркомові - українізаторові довелось заподіяти собі смерть, то хто ж із звичайних громадян відважиться користуватись цією мовою! Фішерова книжка, безперечно, залишиться як цінне історичне свідчення про совєтську Україну. З статтей інших авторів звертають на себе увагу стаття М. Міллера „Україна в освітленні „Большой Совєтської Енциклопедії" (ч. 4), стаття В. Чапленка „Діялектна основа української літературної мови" (ч. 4), „Цензурні утиски на Україні" Н. В. (ч. 7). Проф. М. Міллер у своїй статті сконстатував, що БСЕ, розпочата 1924 р., була закінчена останнім томом під назвою „СССР" 1947 року. За 22 роки вийшло 65 томів. Але „по виході майже кожного тому... його оголошували помилковим та шкідливим. Після ж виходу завершного тому керівник Академії наук СССР оголосив уже всю ВСЕ помилковою та шкідливою, приобіцявши видати нову БСЕ на 50 томів. Такі дивовижі можливі тільки в СССР! Теж не доводиться дивуватися, коли читаєш про фальшування історії українського народу, поданої в цій енциклопедії. І проф. Міллер наводить численні факти з цього фальшування, але ми за браком місця не маємо змоги їх наводити. В. Чапленко в своїй статті переконливо доказує південно - східню діялектну основу української літературної мови, всупереч обов'язковій тепер, після розреклямованих статтей Сталіна про мову, думці про якийсь „полтавсько - київський діялект" як основу укр. літературної мови. У таблиці-зведенні діялектних особливостей Чапленко статистично показав перевагу південно-східнього наріччя в сучасній українській літературній мові. У розділі „Про згаслих" згадано смерть акад. А. Кримського, В. Винниченка, Д. Дорошенка, Зенона Кузелі, проф. М. Грунського й інших. Ось який трагічний життєвий фінал сконстатовано в некролозі акад. А. Кримського: „За кілька днів після того до Звенигородки приїхало авто, треба гадати, НКВД, і Кримському передано пропозицію негайно приїхати до Академії наук. Коли він заметушився, збираючи білизну тощо, йому сказано: „Марія Юхимівна (сестра) чекає на ваш приїзд у Києві, і все наготовлено для вас". Він виїхав, але нікуди не приїхав. Його не було ані в Києві, ані в Уфі".

Але всього цікавого матеріялу збірників „Україна" ми не маємо змоги переказати. В ньому ж навіть дрібні хронікальні замітки багато говорять. Напр., у числі 3, в розділі „Наші відгуки" відзначено, як В. Шутой, надрукувавши в журналі „Вопросы Истории" (ч. 7, 1949 р., стор. 6-27), органі Академії наук СССР, статтю „Народная война на Украине против шведских захватчиков в 1708-1709 г.", сфальшував цитату з рапорта французького посла при шведському штабі Безенваля, викинув „непатріотичне місце, в якому сказано, що українська людність „до московитів ставиться вороже".

В. Кириленко

НАРОДЖЕННЯ ЯНИЧАРА

„В одній з львівських редакцій зібралися товариші послухати вірші випускника Львівського університету ім. Івана Франка — Дмитра Павличка. Ось стоїть перед товаришами їхній молодий друг, кремезний комсомолець і читає один за одним вірші. Це — колишній Дмитро. Як він виріс, як багато говорить душі, як глибоко вражає змужнілий поетичний його голос!"

Ці рядки про випускника Львівського університету ми виписали з київського часопису „Радянська Україна", 14 липня ц. р. зі статті під назвою „Народження поета".

Як довідуємося з листів Дмитра Павличка — це „гуцул з карпатських гір" і до університету вступив, коли „брати прийшли з-за-Збруча". Тоді то йому „всміхнулась доля люба у сяєві кремлівських зір" — і почав він укладати вдячні поезії.

Ми були б необ'єктивні, якби з місця зарахували Дмитра Павличка до совєтського штампованого поетичного молодняка, що його масово продукують по рецензіях газет і журналів. Щоправда, ясніють в його віршах утерті трафарети і стократ пережовані образи з совєтського поетярського цейхгавзу, але з-поза всього того мотлоху часом визирає обличчя молодого талановитого поета. Не кажемо „многонадійного", бо навряд чи надії народу, з якого він вийшов, справдить.

Про його поетичну свіжість промовляють хоча б такі безпретенсійні рядки:

Стрічкою сріблистою — шлях у далину.
Віля шляху дівчина поле ярину.
Утомивсь в дорозі я, відпочити сів
І вдихаю радісно пахощі лісів.
А навколо шир така: оком обійми!
І розговорилися з дівчиною ми.
Коси в неї русяві, квітка у косі,
Очі в неї чорнії — вишні у росі...

З молодика, який вміс складати такі милі віршики, міг би вийти не абиякий поет. А поетична зброя, як відомо, в совєтській пропаґанді займає не останнє місце. Це, безперечно, знають ті, кому належить „дбати". І Дмитра Павличку подбали затягнути до комсомолу, а з комсомолу й до партії. Не знаємо, як довго „обробляли" Павличку по парткомітетах. В кожному разі, „обробці" він піддався, і вийшов з нього новочасний яничар! „Соціяльні замовлення", що їх дають йому редакційні політруки, він виконує старанно і з умінням. Він живо відгукується у своїх віршах на найболючіші питання підсовєтської дійсности. Постанови райпарткому спритно перекладає віршованою мовою. Ось хоч би в справі антирелігійної пропаґанди:

... Як прийшов в студентський гуртожиток,
Хрестик в нього теліпавсь на шиї —
Давніх днів ганебний пережиток,
Що згадаєш — холодом прошиє...

Цей „хтось", що носить на шиї хрестик — це вся українська молодь, душі якої не зломлять московсько - большевицькі окупанти. Але Дмитро Павличка допомагає окупантам ламати її душу.

Дмитрові Павличці 24 роки. Він мусить пам'ятати дні, коли на Гуцульщині гриміли бої і падали звинні гуцули в боротьбі з німецьким та московським зайдами. Але він береться й до цієї найсвятішої теми, щоб і нею служити своїм хазяїнам та вихователям. Ось як описує Павличка свою зустріч з українськими революційними підпільниками, представляючи себе в третій особі:

... Повертався пізно уночі додому,
Дихав ліс в обличчя пахощами смол.
І бриніла пісня в серці молодому
Про неугамовний в праці комсомол.
Раптом вийшли двоє з мороку нічного,
Він хотів сказати: „Идем, товариші!"
Ніби очі смерти, глянули на нього
Дула пістолетів в глибину душі.
„Комсомольський дай нам!" — разом просичали,
Простяглась до нього пара чорних рук.
Ой, чому смереки дужі не упали
І не розчавили їх, немов гадюк!.."

Прихильний рецензент з „Радянської України" не знаходить похвальних слів, достойних молодого яничара. „На наших очах, — пише він, — розширяється кругозір поета, нової сили набирає його слово, воно мститься, вражає вбивців Галана, воно „плює на папу", воно продовжує спопеляючі розмови Галана, Тудора, Гаврилюка з „отцями тьми", слугами реакції, мерзенними націоналістами".

Жалюгідна доля яничарів. Вони мусять віддано служити своїм хазяїнам і при потребі накладати за них головами. Та ніколи їм хазяїни не довіряють. Гуцульський легінь, що зрадив свою Батьківщину за лакомство московське — завжди залишиться в московсько - большевицькому царстві лише як громадянин другої категорії. Хоч скільки б він не плював собі в душу.

В. С-ко

Ірина Ш. Шуварська

***

Що кров'ю написала, хай вогонь
Пожре у золотому божевіллі.
І полетить мельодія свавілля,
Як птиця щастя із моїх долонь.

Це ж простягає жовте листя гілля,
Мов мати, що віддати хоче донь,
В яких волосся сиве біля скронь.
А я своїх дітей впиваю зіллям...

Щоб не ішли покривджені у світ;
І срібні голови не підставляли
Під білий плащ чиєсь там весни.

Молись, душе! — Твій біль і рай горить.
Це ж руки власні в чорний дим поклали
І сині мрії і дитячі сни.

З АНТОЛОГІЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Едвін Арлінґтон Робінсон

Безбарвні пагорби в смерканні,
Де захід сонця, як сурмач,
Поляглим воїнам останній
Сурмив на спочин скорбний плач,
Тепер самі, без леґіонів,
Що били шквалом з низини,
Ви в'янете, як серед дзвонів
Завмер останній день війни.

Переклад Яра Славутича

В. Січинський

Лука Долинський

До переходової доби від борокко до клясицизму належить також визначний маляр Лука Долинський, що своїми творами свідчить про зв'язки України з центральною Европою. Мистець народився в Білій Церкві на Київщині в 1750 році і студіював в Київській Академії, де навчився малярства і зокрема граверства, що стояло на високому рівені. Далі, як стипендист львівського єпископа Льва Шептицького, студіював у Академії Мистецтва у Відні в роках 1775-1778, де одержав похвальну грамоту і почесний перстень ціс. Марії Терезії. По скінченні Академії оселився у Львові і працював головно в галузі релігійного малярства, олійною і фресковою технікою.

Першим твором мистця у Львові були майже всі образи іконостасу і пресвітерії св. Юра (1776-1780), що здобули йому загальне признання і перстень від ціс. Йосипа II, під час його побуту у Львові в 1787 р. Також інші праці мистця зв'язані найбільше зі Львовом: Іконостас церкви св. Духа Духовної Семінарії у Львові, попсований новішою реставрацією М. Яблонського і знищений разом з самою будовою німецькою бомбою в 1941 році. В Бернардинському костелі є 6 величезних образів Страстей Господніх, далі поліхромія пресвітерії Церкви св. П'ятниць (згодом знищена), іконостас церкви св. Онуфрія, фрески в церкві Петра й Павла (також знищені). Мистець працював над розписом у Почаївському манастирі на Волині, в церквах у Жовтанцях, Жовкві, Мшані, Вороблевичах і Домініканському манастирі в Підкамені (В. Щурат — „Світ", Львів 1917, ч. 3). В Національному музею у Львові є два образи Л. Долинського „Апостоли" і „Христос проганяє торговців", що раніш належали капітулі св. Юра у Львові.

Л. Долинський залишив також цілий ряд портретів історичних осіб, львівських єпископів, духовенства і міщанства. Належить йому апокрифічний портрет кн. Льва Даниловича, що має кілька варіянтів у наслідуваннях. Далі три портрети Корняктів Братської (Успенської) церкви у Львові, ктиторів св. Юра, Ангеловича та інші.

Велика спадщина Луки Долинського майже зовсім не досліджена, хоч заслуговує на особливу увагу і належну оцінку. Творив він в характері клясицизму, на основі реалістичного ренесансового малярства, не без оригінальних ознак українського барокко, вивезених ним ще з київського осередку. Володів доброю технікою і великою творчою уявою. Його фігурові композиції відзначаються добрим рисунком, виразною пластикою і тонкою малярською манерою. Один з перших авторів, що високо оцінив нашого мистця, Ф. Лобеський писав: „Праці Л. Долинського нацiховані природністю, гармонією, силою кольориту без пестроти, гарними формами і сміливим, легким та виразистим вжиттям пензля („Gaz. Lwowska", 1853, ч. 49, стор. 194). Підняв з забуття творчість Л. Долинського головно наш відомий мистецтвознавець М. Голубець.

Лука Долинський був добрим педагогом і мав чимало учнів, поміж ними визначніший Ф. П'яткевич. Л. Долинський вмер у Львові в 1824 році на 74 році життя.

НОВІ КНИЖКИ

Ластівка з Австралії

Оце з далекої Австралії несподівано прилетіла до мене гарна ластівка, що дуже нас — мене й мою сем'ю звеселила. Не менше, ніж Гребінчина „Ластівка" сто з гаком тому років веселила українських хуторян і городян. Бо таки й ця австралійська ластівка теж чепурна й цікава книжечка, варта нашої уваги.

Це первісток заснованого в Мельборні видавництва „Ластівка". Всіх нас тішить не мало, що й на континенті качконосів, кенґуру, чорних лебедів, гадюк і евкаліптів, де майже ніхто й не знав про існування якихось там українців, постала українська преса й книжкові видавництва, а серед них таке гарне, як „Ластівка", коли судити з першої його книжечки. Ось її заголовок: **Дмитро Чуб.** На Гадючому Острові. З австралійських пригод. В-во „Ластівка. Мельборн, Аделайда, 1953, стор. 24. Мистецьке оформлення П. Вакуленка.

Автор не початківець. Він має за собою вже низку праць і на батьківщині й на скитальщині. Мені доводилося вже визначити в 1-му випуску „Українських Бібліологічних Вістей" (Авґсбурґ 1948) його теж гарну популярну книжечку про Шевченка. А оце вже в Мельборні, куди подався він із Німеччини, вийшло його оповідання для дітей старшого віку про різні тварини, незнані в рідному краю. Дм. Чуб знайомить нашу дітвору з цими звірятами, птахами й гадами в формі цікавого пригодницького оповідання.

Автор розповідає, як то він блукав по австралійських хащах із своїм молоденьким приятелем Васильком та його невідлучним другом Найдою, песиком, що його Василько ще щеням, не вважаючи на всі заборони, потрапив провести з німецького табору до Австралії та яких пригод зазнавали вони під час тих походеньок. Як здибали по дорозі різних гадюк, як на Василька напала велика ящірка, як билися з собою дві кенґуру, як одна кенґуру схопила Найду й топила його в ріці та як вони його вирятували. А те, що їм траплялося бачити й переживати, доповнював Василько згадками з давніших своїх пригод і спостережень.

І так у легкому й живому викладі читач знайомиться з оригінальною фавною Австралії. Правда, не всією, бо ні про качконоса, ні про крокодилів, чорних лебедів, австралійського струся автор тут не згадує, — але, може, ще згадає в котрійсь із дальших книжечок.

Шкода, що згадуючи в цій книжечці про оригінальних австралійських птахів кукубар, автор не розповів нам про них трохи більше, ніж те, що „дві кукубари підняли такий галас, ніби знеслось і кудкудакало з десяток курок заразом".

Книжечка рясно ілюстрована й має гарну обкладинку. Це все робота мистця П. Вакуленка.

Об'єднання працівників дитячої літератури (ОПДЛ) рекомендує книжечку п. Чуба для дітей старшого віку. Зовсім слушно. Але — її прочитає з приємністю навіть дорослий читач.

Вол. Дорошенко

І. Якимов-Метан. Драматичні твори. Шанхай, 1953. Стр. 47.

Книжка складається з п'єс: „На чужій стороні", „Діти України", „Сліпці". П'єси писані в 1917-1919 роках, під час національного відродження Зеленої України, про що вмістив кілька статтей в „Свободі" І. Світ. П'єси напевно багато разів були виставлені по театрах тієї далекої України і продовжували тривання національної свідомости серед місцевого населення. Тож велика заслуга видавців цих п'єс, — сестер Волинець-Швець, — які подбали розповсюдити ці п'єси, як „сердешний подарунок" з чужої сторони в скарбницю рідного мистецтва, як пишуть вони у вступі. Автор додає кілька щирих слів „від бурлаки, але вірного Твого (України) сина, во ім'я святої Любови, що в вічності царює". Зміст п'єс — побутові картини з життя наших переселенців на Далекому Сході. Книжка прикрашена портретом автора. Обгортка, своїм традиційно-натуралістичним характером, відповідає змістові книги.

О. Андрій Мельник. Що говорять учені про віру, Филаделфія, 1953. В-во „Америка". Стор. 86.

Книжка складається з 13 розділів, з яких кожний присвячений описові поглядів на віру окремої групи учених: мінералогів, геологів, хеміків, астрономів тощо. Автор виявляє релігійність великих учених і підкреслює, що люди звичайно тратять віру не під впливом дійсного розуму, а з якихбудь інших міркувань.

ЛІНІЯ ПАРТІЇ

(Закінчення зі стор. 3)

— О, ні! Мене не пограбують.

— Ти відважна...

— Не в тому справа. В місті всі мене знають, а далі я вмію боронитись. Поправила на собі шапочку.

— „Зимова краля!" — пригадав собі Батрак назву дитячої п'єси, на якій бував із синами. І так назвав уже цю дівчину, Ідучи поруч неї, чув, що від неї чути йодоформом.

— О, я розумію! Ти працюєш в аптеці, чи то в лікарні. Ти медсестра?

— Ні, я лікар.

Тома знияковів. Лікарі у Совєтському Союзі — це єдині люди, яких не заступиш батраками і тому й уряд з ними рахується.

— Вибачте, товаришу доктор, — плутав він язиком. — у вас вигляд сімнадцятрічної дівчини і, я думав, потребуєте опіки. Тому й потурбував вас.

— Не турбуйтесь. Я сама собі дам раду в усьому. До того ж знайте, що ніхто не має більшої поваги у міського шумовиння, як лікарі, бо вони — приятелі усіх без виїмку. Правда і в нас, у мого батька чи діда, які теж були лікарями, були випадки крадежі, але постійно речі поверталось, коли довідувались, що вкрадено у лікаря. Я тут уже третє лікарське покоління і тому не боюся.

— Можна знати, який ваш стаж? — спитався Батрак, подивляючи молодість лікарки.

— Три роки. Я молодо покінчила медицину.

— Ви самі, чи одружені?

— В мене чоловік і він теж лікар. В мене два сини, чотирирічний і трирічний. Мешкаємо тут недалеко, на Гірці. Прізвище Карпович, може чули?

— Чув. Хтось говорив у нас у партії про вас. Я партійний працівник. Зовусь Батрак Тома Іванович...

Сказав і пригадав собі глумливий сміх у кабінеті сьогодні.

— Лікарі в Совєтському Союзі у великій пошані, — продовжував він розмову. — Партія піклується ними більше, як нами, вчителями. А де ви вчились?

— У Відні.

— А чому не тут, у Львові?

Польська влада не допускала українських студентів до медичних студій. А у Відні ще й високо стоїть наука медицини.

Наша партія, — почав Батрак і не договорив, бо на горбі побачили Карповича. Він повертався від хворого, їдучи сільськими саньми.

— Сідайте, товаришу секретар, — підвеземо і вас — сказав Карпович.

Батрак присівся побіч Карповича. Під'їхали під великий будинок і спинились.

— Заходьте до нас на чай! — сказав лікар.

— Незручно, пізня година.

— Нічого, на хвилину можна, на чашку чаю.

Батрак був цікавий, як живе лікар у Західній Україні, і пішов. Роздягнувся в коридорі і зайшов у простору, ясну і теплу кімнату. Втопився майже у м'якому фотелі. Карпович розказував про випадки плямистого тифу і споглядав на чоботи Батрака, з яких неструшено снігу і тепер стікала брудна вода на килим. Батрак дивився уважно на лікаря, худу високу людину з інтеліґентним рішучим обличчям. Він оцінював, що для таких людей совєтська влада залишиться назавжди чужа. Їх — цих людей з манерами і поглядами — можна знищити, але не зломити, зігнути.

Софія Карпович присілась до гостя. Вона була тепер у шовковій білій блюзочці, в легких панчішках-павутинках і в зграбних мештах. Вона слухала розповіді свого чоловіка. Батрак відчував, як від неї пахло чарами жіночої вроди. Він радо сидів би тут довше, в цій затишній кімнаті за чаркою вина, але він пригадував, що мусить кермуватись розумом, щоб досягнути своєї цілі. Тому подякував за гостину і вийшов.

Роздумував, чим саме захоплюють ці тутешні дівчата й жінки. Не красою, але зовнішністю, а й тим уложенням. Відчував, що йому це подобається.

Другого дня на зборах активу голова райвиконкому підкреслював, щоб цей актив не робив знайомств із тутешніми дівчатами, бо це небезпечно. Батрак відчув, що це відноситься до нього і постановив скористати з цієї поради.

СМІХ — ЦЕ ЗДОРОВ'Я

Вістун вишколює стрільця, з якого важко зробити доброго вояка.

— Чоловіче, з тебе ніколи не буде добрий стрілець. Горішня частина твоїх ніг стоїть на „позір", а твої стопи стоять на „спочинь".

*

Купець вислав оферту на продаж матерії такого змісту: „Посилаю Вам цю гарну матерію. Ціна десять долярів метр. Якщо Ви до тижня не відповісте на мого листа, це значить, що Ви хочете платити тільки по дев'ять долярів за метр. Щоб не тратити дорогого часу, приймаю Вашу пропозицію і висилаю Вам три метри цієї матерії".

*

Священик повчав учнів у недільній школі про те, що в Африці живуть люди на обширах мільйонів квадратових миль і їхні діти не навчаються в недільних школах.

— Скажіть мені, діти, що ми повинні зробити і нащо повинні складати гроші?

— На те, щоб якнайшвидше виїхати до Африки — гуртом закричали діти.

*

Син прийшов з плачем до хати.

— Чого плачеш? — питається мати.

— Батько вдарилися молотком у палець.

— То чого ж плакати? З цього можна б навіть посміятися.

— Я був так зробив, — з плачем відповів хлопець.

*

— Маєте „нікля"! — каже жінка прошакові. — Не даю вам його з милосердя, а тільки тому, що це мені робить приємність.

— А чи не хотіли б ви мати більшу приємність і дати „кводра"?

*

— Ваша справа стояла б краще, коли б ви не були вдарили перші. Тоді право стояло б по вашому боці.

— Так, право було б по моєму боці, але його дрючок був би на моїй голові.

*

Гості сперечалися, які найкращі страви подають в ресторані. Вирішили спитати кельнера.

— Я найбільше люблю, коли мені подають американського орла на срібному долярі, — відповів кельнер.

*

Моряк читає листа своєму товаришеві, а товариш обома руками затикає йому вуха. Надходить третій моряк.

— Що це ти робиш?

— Затикаю йому вуха, бо не хочу, щоб він чув те, що читає. Це лист від моєї нареченої, яку і він знає.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою)

„БОГАТО КОЛГОСПІВ НЕ ПРИСТУПИЛИ ДО ДОБУВАННЯ ТОРФУ"

В. Василенко з Житомирського управління землеробства написав статтю до „РУ" (13 серпня 1953 р.) про значення органічних добрив для піль поліських колгоспів. „Використовуючи торф на добриво, пише Василенко, ми можемо вдвоє-втроє збільшити кількість органічних добрив порівняно з тим, що ми мали досі". Але не всі колгоспи використовують торф на добриво.

„І все-таки багато колгоспів ще навіть не приступали до добування торфу, а ряд машинно - тракторних станцій не подає колгоспам практичної допомоги в цій справі. Добування торфу провадиться значно гірше, ніж минулого року. Якщо торік на перше липня було заготовлено торфу на добриво 482 тис. тонн, а за червень — 336 тис. тонн, то на 1 липня цього року заготовлено тільки 327 тис. тонн, а за червень — 90.5 тис. тонн.

Виконкоми районних Рад депутатів трудящих і керівники сільськогосподарських органів ряду районів оперативно не керують добуванням торфу на добриво. Нічого не роблять в цій справі ряд правлінь колгоспів, спеціялісти сільського господарства і машинно - тракторної станції.

Тільки цим можна пояснити той факт, що за півроку колгоспи Попільнянського району вивезли торфу на добриво 500 тонн, або 2.5 проц. до річного завдання, Ружинського району — 5.1 проц., Базарського — 6.8 проц., Довбиського — 9.2 проц."

Автор кінчає свою статтю тим, що „треба якнайповніше використати всі можливості, щоб збагатити поліські грунти поживними речовинами". Але як це зробити, коли „виконкоми та правління колгоспів — нічого не роблять у цій справі", як сам Василенко зазначує.

ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

„Досі в Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка існував відділ журналістики при філологічному факультеті, організований кілька років тому.

Цими днями Міністерство культури СРСР ухвалило рішення про відкриття в Київському університеті факультету журналістики з двома відділами — газетним і редакторсько - видавничим. Цього року на перший курс буде прийнято 125 чоловік, з них на газетний відділ — 100 і на редакторсько - видавничий — 25. На новий факультет переводиться 157 студентів відділу журналістики Харківського державного університету ім. О. М. Горького. Всього на факультеті журналістики навчатиметься в новому році 550 студентів.

Крім існуючої на факультеті катедри теорії і практики радянської преси створюється також катедра історії журналістики. З наступного навчального року почнуть діяти кабінети журналістики, машинодруку і стенографії, фотолабораторія".

Одночасно згідно з рішенням Міністерства культури СРСР у Львівському державному університеті ім. Ів. Франка відкривається відділ журналістики, до якого вливаються студенти редакторсько-видавничого факультету Львівського поліграфічного інституту ім. І. Федорова. Але „РУ" не пише, чому про українські школи в Києві і Львові рішає міністерство культури СРСР. Невже самі українці не знають, яких шкіл їм найбільше потреба?

„ПЛЕНУМ КИЇВСЬКОГО МІСЬККОМУ ПРО ТОВАРИ НАРОДНОГО СПОЖИВАННЯ"

Пленум Київського міськкому нараджувався над збільшенням продукції товарів „народного споживання", бо досі їх немає, хоч большевики хваляться, що в них „всього досить".

„Учасники пленуму вказували і на дуже серйозні хиби в роботі підприємств, що виробляють товари народного споживання і підприємств побутового обслуговування. Багато фабрик, майстерень, ательє не виконують державних плянів, випускають неходові вироби, часто низької якости. Керівники цих підприємств не проявляють ініціятиви в створенні і виробництві нових видів та фасонів виробів, не дбають про поліпшення моделів і розцвіток, не впроваджують нових. Це приводить до того, що ряд товарів народного споживання завозиться в Київ з Риги, Львова та інших міст.

В обговореному питанні пленум прийняв розгорнуте рішення".

Та чи це „розгорнуте рішення" збільшить продукцію товарів „народнього споживання"? Таких рішень було багато, а товарів і досі немає.

ЛЬВІВСЬКИЙ ТЕАТР З НЕУКРАЇНСЬКИМИ АРТИСТАМИ

„Радянська Україна" з 14 серпня повідомляє про гостину Львівського академічного театру опери й балету в Києві, але хоч це львівський театр, то його артисти не мають українських прізвищ. Часопис не пише, чи це український чи російський театр гостив у Києві.

„На сцені Київського театру опери й балету йдуть спектаклі наймолодшого оперного колективу Радянської України — Львівського академічного театру опери й балету. Артисти театру виступають також з концертами в робітничих клюбах, на підприємствах міста. Львов'яни побували з творчими звітами в гостях у робітників заводу „Червоний екскаватор", ТЕЦ-3 та на інших підприємствах.

13 серпня, в клюбі Київського вагоноремонтного заводу, під час обідньої перерви, відбулася тепла зустріч робітників з артистами театру.

Завідуючий літературною частиною театру М. Шереметьєв розповів присутнім про діяльність Львівського оперного театру, створеного в історичні дні 1939 року.

У великому концерті, даному львівськими майстрами для вагоноремонтників, були виконані арії з опери „Молода гвардія", твори радянських і закордонних композиторів, народні пісні, танці. В концерті взяли участь М. Фокін, Н. Шевченко, Н. Богданова, Л. Жилкіна, І. Волкова, А. Обертен.

Робітники вагоноремонтного заводу палко дякували артистам, піднесли їм квіти".

„КІНОТЕАТРИ НА ЗАКАРПАТТІ"

„РУ" (ч. 191) хвалиться, скільки то кінотеатрів вибудували большевики на Закарпатті. Кіна то вони будують, бо при їх допомозі ширять свою пропаґанду та обдурюють в той спосіб український нарід.

„До возз'єднання на Закарпатті було лише 12 кінотеатрів в містах і жадного в селах. За Радянської влади в області створено 21 міський кінотеатр, 99 сільських кінотеатрів, 79 кінопересувок, які обслуговують майже всі села.

Сітка кінотеатрів в області дедалі розширюється. Тепер завершується будівництво двох нових кінотеатрів у гірських селищах Воловець і Перечин на 450 місць кожний".

Українське населення Закарпаття було б більше вдоволене, коли б російські окупанти піднесли його життєву стопу, бо большевицьку пропаґанду мусить вислуховувати при всіх нагодах і без кін.

● На 360 мільйонів населення Індії коло 200 мільйонів хворіє щороку на малярію. Наслідком пляновӧї акції індійського міністерства здоров'я, при тісній співпраці з Об'єднаними Націями та різними американськими фундаціями це лихо значно зменшено, так, що бодай не позначається воно на сільсько-господарських роботах.

Господарські Вісті

СЕНАТОР БРІДЖЕС ЗАПОВІДАЄ ЗБАЛЯНСОВАНИЙ БЮДЖЕТ В НАЙБЛИЖЧОМУ РОЦІ

Республіканський сенатор Бріджес із Ню Гемширу і голова Сенатської Комісії Видатків заповів, що він сподівається бездефіцитового державного бюджету в фінансовому році, що починається 1 липня 1954 року. „Якщо не буде жадних ускладнень в міждержавній політиці у найближчому часі, казав сенатор Бріджес, то ми маємо право думати, що збалянсуємо найближчий державний бюджет". Сенатор заявив, що уряд президента Айзенгавера вже тепер працює над проєктом бездефіцитового бюджету, і що пропонується поважні редукції в видатках на оборону та на закордонну допомогу.

ФРАНЦІЯ ПОЗАДУ ВІДБУДОВАНОЇ ЗАХІДНЬОЇ ЕВРОПИ

Голова Міжнародного Машинового Бизнесу Томас Дж. Ватсон вернувся з двомісячної поїздки по Европі і заявив, що Франція внаслідок війни в Індо-Китаю відстає від решти Европи, яка вспіла вже відбудуватися. Франція видає багато грошей на військо та на зброю у війні проти комуністів, які напали на Індо-Китай, а інші країни Европи вспіли за той час відбудувати знищене війною народне господарство.

РОСЛИННІ ОЛІЇ НА ПРОДАЖ В ЗДА

Корпорація Товарового Кредиту повідомляє, що вона має на продаж 740 мільйонів фунтів олію з бавовникового насіння. Департамент рільництва подає до відома, що він прийме зголошення на продаж за кордон двох мільйонів фунтів олію і 202,784 ґальони олію з оливи.

ВИРОЩУЮТЬ НОВИЙ ВИД ТРАВИ ДЛЯ ХУДОБИ

Агроном д-р Г. В. Беннет повідомляє, що він робить досліди з новим видом трави — гібридом (схрищенням) трави Джонсона та трави сорго. Дотеперішні досліди виказали, що новий вид трави надається дуже добре на корм для корів, бо „стебла солодкі, і корови її люблять". Новий вид трави вийде на ринок через півтора року. Раз посіяна — вона росте довгі роки без сіяння і дуже поживна.

ЗМЕНШЕННЯ ВИДАТКІВ НА ОБОРОНУ ЗМЕНШИЛО ЗАМОВЛЕННЯ В ЛИПНІ

Департамент торгівлі повідомляє, що в липні цього року треба було уневажнити багато контрактів на замовлену зброю. В червні замовлено зброї на 25,600,000,000 долярів, а в липні тільки на 25,200,000,000 долярів, отже число замовлень зменшилося на 400,000,000 долярів.

СЕКРЕТАР РІЛЬНИЦТВА ПРО ФАРМЕРСЬКІ ПРИБУТКИ

Секретар рільництва Бенсон, промовляючи на зборах вариства в повіті Дарлінґтон у Південній Каролайні, заявив, що допомога, яку фармери дістають від федерального уряду, надто мала, щоб забезпечити тривкість доходу їхнім підприємствам, а одночасно ця допомога робить фармерів залежними від уряду. Бенсон сказав: „Ми не повинні нагромаджувати харчові продукти в складах тоді, коли ці продукти мають іти до людських шлунків". Він твердив, що треба поліпшити теперішні умови сільсько-господарської продукції, але додав, що це поліпшення не сміє відбуватися через обниження цін на харчі, ані через обниження фармерських прибутків.

ВЕЛИКІ ІНДУСТРІЯЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ В ЄГИПТІ

Артур Д. Літл повернувся з Єгипту, де з рамени Адміністрації Технічної Допомоги вивчав єгипетське господарство. Літл твердить, що Єгипет має великі можливості для розвитку індустрії, але потребує закордонної допомоги, фінансової і технічної, щоб 20 мільйонів мешканців цього старовинного краю могли працювати для піднесення свого життєвого рівня. Єгипет має добрі умовини для розвитку цементової, скляної та бавовняної промисловостей. Тепер існує можливість інвестицій закордонного капіталу в єгипетську промисловість. Можна також виробляти цеглу з єгипетського болота, яка дозволила б поліпшити мешканеві умовини широких верств населення, що живе тепер дуже примітивно. Розбудована продукція вимагатиме поліпшення шляхів, яких там тепер майже немає.

ЗДА ПІДТРИМУЮТЬ ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ СВІТУ

Вашингтон. — На першій об'єднаній сесії восьмих річних зборів Міжнародного Монетного Фонду й Міжнародного Банку Відбудови і Розвитку, стверджено готовість ЗДА всемірно допомогти фінансовому розвиткові світу. Присутні на зборах представники п'ятидесяти п'яти народів з задоволенням прийняли звернення президента Айзенгавера, що його відчитав секретар скарбу, Джордж Гомфрі. У зверненні, президент ЗДА стверджує готовість співпрацювати і сприяти з завданнями двох інституцій, що їхні представники відбувають збори. Ці завдання: устійнення здорової й міцної монетної системи, полегшення торгівлі й розвиток природних багатств. З свого боку, Дж. Гомфрі підкреслив, що за останній час країни, які співпрацюють з Фондом і Банком виявили значний поступ в творенні сильних міжнародних фінансів. На ділових нарадах обох інституцій винесено низку постанов, що змагають до приспішення здійснення їхніх завдань.

● На дол. 235,000 обману викрито у відділі харчових закупів для американської армії в Німеччині. У зв'язку з цим прокуратор Уиллієм Кенфілд вніс скаргу й зажадав видачі Джемса Гарлова із Сан Антоніо.

● В Ізраїлі ведеться акція проти терористів із групи Ірґун Цвай Леумі, що підкладали бомби під різні державні будинки. Засуджено на 3 роки знову двох терористів, а перед військовим судом ведеться розправа проти цілого гурту.

● В італійських Альпах згинуло 11 альпіністів впродовж останнього тижня. Разом у цьому літньому сезоні згинуло в французьких, швайцарських та австрійських Альпах 235 осіб, що здобували гори.

НАРАДИ ЕКЗЕКУТИВИ ЗУАДК

Чергові наради Екзекутиви ЗУАДКомітету відбулися в дні 29 серпня 1953 року у приміщенні Відділу ЗУАД Комітету у Ню Йорку при вул. 7, ч. 11.

Наради відкрив перший містоголова (в заступстві неприявного голови д-ра Луки Мишуги) д-р Матвій Стахів у приявності пані Олени Лотоцької, п. Михайла Дубаса і екзекутивного директора д-ра Володимира Ґалана.

Наради велися про такі справи:

1) Переселення на основі загального закону і закону Ді Пі.

Екзекутива ЗУАДКомітету прийняла з задоволенням звідомлення про акцію переселення на основі загального іміґраційного закону і закону про Ді Пі в останніх місяцях. В цьому часі прибуло до ЗДА заходами ЗУАДКомітету з різних країн Европи 138 нових іміґрантів. Усі вони вже працюють і ввійшли у наше суспільне життя. Більше число іміґрантів заповіджено на місяць серпень, головно з Бельгії, Англії і Франції.

2) Новий іміґраційний закон.

Адміністраційні приписи для нового іміґраційного закону будуть опрацьовані з кінцем місяця вересня ц. р. і тоді будуть подані до відома нашому громадянству. Вже тепер ведеться акція за здобуття якнайбільшого числа спонзорів. Деякі громади вже зголосили свою готовість зайнятись новоприбуваючими українцями, як теж деякі громадяни донесли про свою готовість стати спонзорами. Та цю акцію треба поширити і збільшити.

3) Харчі для залишенців.

Екзекутива прийняла з повним задоволенням вістку про приділення американським урядом харчів в розпорядження ЗУАДКомітету, а саме 500,000 фунтів масла і 300,000 фунтів спорошкованого молока для розподілу між потребуючих українців. Екзекутива вирішила в цій справі звернутися до наших комітетів в окремих державах, щоб установити норми, скільки до котрої держави харчів вислати.

4) Організація дитячих садочків.

Маючи на увазі важливість існування дитячих садків і дитячих осель для нашої громади, Комісія Суспільної Служби при ЗУАДКомітеті постановила перевести організацію таких садків у ЗДА в сезоні 1953/54, як теж організацію дитячих осель у літньому сезоні 1954 року. До цієї праці покликано дотеперішню керівницю дитячого садка ЗУАДКомітету у Филаделфії п. Оксану Ґенґало, яка в короткому часі відбуде організаційну поїздку по осередках скупчення нашого громадянства.

5). Дім для українців старших віком.

Екзекутива обмірковувала справу організації дому для старших віком українців у ЗДА. Такий дім можна б було зорганізувати лише при співучасті наших великих організацій, як Український Народний Союз чи Український Робітничий Союз. Постановлено цю справу віддати на вирішення найближчим нарадам Дирекційної Ради ЗУАДКомітету.

Покищо треба, щоб усі заінтересовані в такій інституції зголосились до ЗУАД Комітету, щоб зорієнтуватись у розмірах і потребі такої інституції.

6). Між різними адміністраційними проблемами вирішено призначити реченець для найближчих нарад Дирекційної Ради ЗУАДКомітету на суботу 24 жовтня 1953 року в приміщенні дому ЗуАДКомітету у Филаделфії при вул. Норд Семій ч. 866.

В той же час відбудуться теж наради Комісії Суспільної Служби, Координаційної Комісії, як теж комісії для переселення. В нарадах візьмуть участь представники наших установ і організацій, як теж і запрошені гості.

Порядок нарад буде поданий до відома у пресі.

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет.

ПРАЦЯ — HELP WANTED MALE

ПОТРІБНО ДОСВІДЧЕНОГО СУПЕРІНТЕНДЕНТА
Східна частина — близько Евені „С" (Manhattan) 3 доми на одне центральне огрівання на вугіль (1 котел на 3 доми). Добра платня, чотири великі кімнати в партері, газ і електрика. Телефонувати GRamercy 3-8025 в неділю, понеділок і вівторок.

ДО РУЧНОГО ТОКАРСЬКОГО ТОЧИЛА
(2) й 1-клясні працівники. Також обзнайомлені з ручними машинами.
TRANS-ATLANTIC MACHINERY
200 E. Second St., Mineola, L. I.

ПОТРІБНО СТОРОЖА
до 12 фамілійного дому з центральним огріванням (steam-heat) в околиці Greenville (J.C.). Мешкання з 4 кімнатами безплатно і платня після умови. Прошу голоситися о 7-ій год. ввечір до:
M. YURKOW
82 Bostwic Avenue
Jersey City, N. J.

ПОТРІБНО МУЖЧИН
"FOUNDRY SQUEEZER & BENCH MOLDERS"
Стала праця, госпіталізація та багато удогіднень.
Зголошення
Atlas Foundry Co.
517 LYONS AVENUE
IRVINGTON, N. J.
ESsex 4-5400

WELDERS (PIPE) & SHOP MEN WANTED.
Apply
CORNELL & UNDERHILL, INC.
1300 Jefferson St., Hoboken, N.J.

ПРАЦЯ — Help Wanted—Male

До нецентрованої шліфувальної машини потрібні — СКЛАДАЛЬНИК і ОПЕРЕЙТОР.
Чудова платня. Зверніться:
HAINES PROD. CO.
559 — 36th St., Union City, N. J.

ПРИЙМАЄМО досвідчених робітників асфальту, гонти, вкладачів дерев'яних дранок (Plywood) при будівлях. Пересічна платня — $175 тижнево. Зголошуватись: DEL CAMPO, 111 Alvil Rd., Elsmere, Delaware. Телефонувати: Wilmington 3-6400 від 9 до 5 години дня.

PACKERS FOR COOKIE PLANT
18-45 Years Old.
Steady work. Hours 8 A.M.—4.45 P.M. Permanent, good pay — overtime. Music, cafeteria, company benefits. Must speak & understand little English.
Federal Sweets & Biscuit Co.
60 CLIFTON BOULEVARD
CLIFTON, N. J.
PRescott 9-0550

REPAIRS—BUY and SELL
RADIO - TELEVISION REPAIRS
Electrical Appliances
Buy—Sell.
Used Radios — Televisions.
HOME SERVICE
ST. 8-0002. Brooklyn, N. Y.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співласниками чотирнадцятимільйонового Союзового майна!

ДЖЕНІТОРИ!
ПРАЦЯ В НЮАРКУ в UNITED AIRLINE HANGAR
Постійна праця, змінні шихти.
Всі компанійні користі.
Голоситись від вівтірка то п'ятниці від 9-тої ранку до 12-тої вполудне.
UNITED AIRLINE HANGAR
NEWARK AIRPORT
NEWARK, N. J.

"PLASTIC DIE MAKERS"
"TOOL MAKERS" і МАШИНІСТІВ
ДУЖЕ ДОБРІ УМОВИНИ ПРАЦІ.
Зголошення особисто
MR. ROBERT GRAHAM
Worcester Moulded Plastics Co.
14 Hygeia Street, Worcester, Mass.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ
і продажа паперу, шкільних приборів та часописів
відкрита в домі при
2000 W. SUPERIOR STREET, CHICAGO, ILL.
(На розі вулиць: Damen - Superior)
Telephone: SEley 3-8308
Прохаємо ввічливо П. Т. Громадянство своїми закупами піддержати нову українську крамницю.
З поважанням
УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ
Шікаго, дня, 1. вересня 1953.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР В ЗДА **РЕКОРДІВ**
HANUSEY MUSIC COMPANY
244 W. Girard Ave., Philadelphia, Pa.
Апарати для награвання плит. Електричні удогіднення.
• В неділі зачинено від тепер аж до вересня. •

У ВСІХ СПРАВАХ ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО ЗВІСНОГО НОТАРІЯЛЬНОГО БЮРА
KOWBASNIUK AGENCY
277 EAST 10th STREET, (Біля Avenue A) — NEW YORK 9, N. Y. Tel.: ALgonquin 4-8779
ШИФКАРТИ продаємо на всі кораблі.
ГРОШІ посилаємо до всіх країн і виплачуємо на останній пошті.
АФІДЕВІТИ, прохання та інші потрібні документи на спровадження рідних і знайомих до Америки.
ОБЕЗПЕЧЕННЯ (асекурація) — від огню, нещасливих випадків, недуги. Забезпечуємо життя, меблі, вікна автомобілі, футра, біжутерію та інше.
ПРОДАЄМО доми та всякого роду бизнеси.
РЕКАО (пересилка пакунків за границю).
Віра Ковбаснюк Шумейко — Антін Шумейко.
Відкрито щоденно: від 10:00 рано до 7:00 веч. — В суботи: від 10:00 рано до 1:00 по пол.

ВСЯЧИНА

ПАНІ АЙЗЕНГАВЕР У ДЕНВЕРІ

Преса пише про кожний крок президента Айзенгавера, але майже не згадує про першу лейді в країні — пані президентову. Жіноцтво Денверу думало, що не раз матиме нагоду побачити її під час перебування в цьому місті, але розчарувалося. У перші тижні пані Айзенгаверова нікуди з дому не виходила, хібащо разом з чоловіком до церкви. Свойї приятельці вона сказала, що живучи в Европі, довго не бачила своєї матері і тепер хоче з нею наговоритися досхочу. Перша пані в країні встає доволі пізно, з'їдає пів грейпфрута і випиває дві чашки кави. Після того читає денверські, вашингтонські та нюйоркські часописи. А решту дня відпочиває, пише листи та розмовляє з матір'ю. Ввечорі дивиться трохи на телевізію та читає історичні повісті. Читає довго, деколи аж поза 12 годину ночі. Але Денвер не нарікає на те, що не може бачити пані президентової, кажучи, що коли вона приїхала на відпочинок, то нехай собі відпочиває.

ЗНАЙШЛИ ЗУБ МАСТОДОНТА

В „Долині Смерти" у Каліфорнії вчені знайшли зуб мастодонта, — тварини подібної до слона, але значно більших розмірів, яка жила там за льодової доби, тобто 10,000 років тому. Ікло знайденого мастодонта дорівнює 39 цалям, діяметр його з грубшого кінця має 8 цалів завдовшки, а з тоншого — 4.

ВИРАХУВАВ, ЩО НАРОДИТЬСЯ ХЛОПЧИК

Д-р Джозеф МекГіль має вже шість дочок, і коли його ... чав обчисляти на основі законів Менделя і прийшов до висновку, що тепер уже повинен народитися хлопчик. Він твердив із певністю 100,000 до 1, що народиться син, і його рахунок справдився.

ДИВІЗІЯ ВІДСТУПИЛА ПЕРЕД КОМАРАМИ

Дивізія Народньої Гвардії „Червона Стріла" вийшла вночі на вправи, але на неї накинулися з такою силою комарі, що команда вирішила відложити вправи, щоб не виставляти вояків на жертву комарам, з якими навіть військові важко боротися.

СОБАКА ЗНАЙШЛА ЧЕТВЕРО ДІТЕЙ

Четверо дітей, як повідомлено із Пол Смитсу, Н. Й., пішли в ліс збирати ягоди. Їх не було вісім годин. Поліція шукала, але не могла їх знайти. Аж собака „Голлі", що його привів поліцист, допоміг знайти загублених дітей, які заблудили в густому лісі.

СУЛТАН КАСУЄ ДАВНЮ ДВІРСЬКУ ЦЕРЕМОНІЮ

Новий марокканський султан Сіді Могамед бен Мулай Арафа скасував давні церемоніяльні звичаї, згідно з якими його піддані мусіли клякати, а то й лягати, лицем до землі, перед своїм зверхником. Він скасував також фестивалі, на яких піддані мали приносити йому подарунки. Новий султан заняв становище свого попередника, якого французи інтернували на острові Корсика.

БАНДИТИ ПОРАНИЛИ КУБИНСЬКОГО КАРДИНАЛА

Кардинал острова Куби повідомив, що в його палаті напали на нього бандити, і, жадаючи грошей, поранили його в голову. Спочатку кардинал не хотів повідомляти про це громадянство, але з огляду на те, що почали ширитися всякі сплітки, вирішив не приховувати тієї сумної дійсности, що знайшлися люди, які не завагалися пограбувати свого кардинала.

ПІДЧАС СПЕКИ МАВПА ВТЕКЛА НА ВУЛИЦЮ

Пані Голдберг мала клопіт із своїми тваринами під час спеки. Вона є власницею крамниці з дикими птахами й тваринами. Під час спеки одна мавпа почала робити в крамниці бешкет і зрештою вирвалася на вулицю. Поліція з допомогою членів Товариства для боротьби з жорстокістю у поводженні з тваринами завела збунтовану мавпу до її клітки. Пані Голдберг готова продати цю мавпу дуже дешево.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

КУРСИ—НАУКА

Праця в медичній професії:
МЕДИЧНО-ЛЯБОРАТОРНІ ТЕХНІКИ
Новий скорочений 6-місячний курс для тих, хто має закінчену середню освіту (курси денні або вечірні).
Маємо до диспозиції запотребування від шпитальних лябораторій та лікарських офісів.
LYONS MEDICAL LABORATORY SCHOOL
48 Lyons Ave., Newark, N. J.
Phone: Waverly 3-2210
Курси уповноважені Державним Департаментом Виховання. За інформаціями українською мовою звертатись листовно.

НА ПРОДАЖ

НА ПРОДАЖ ХАТА НА ЛОНГ АЙЛЕНД.
Доїзд субвеєм. Хата на 6 кімнат, огрівання газом. Гараж, город на ярину і квіти. Ціна $12,000. Готівк. $5,000, решту мортгедж. Тел. GR. 7-0729.

В ХАТІ, під час подорожі, а головно в бюрі писальна машина OLYMPIA SM 2 необхідна. Приваблива своїм виглядом, легка до ношення, хоч міцна. Її будова запевняє тривкість впродовж багатьох років. Писання стає приємністю; а не нудною рутиною. Надзвичайно легке переношування всіх ключів забезпечує докладне писання, — рядок за рядком, — навіть при десятьох копіях. Поміркована ціна машини OLYMPIA SM 2 додає їй ще більшої принади.
Ціна $89.00
Ми маємо також найсильніші радіо-апарати добре знаної фірми SABA великий вибір найліпших годинників, перстенів, фотоапаратів і інш.
ВИ МОЖЕТЕ СПЛАЧУВАТИ ВПРОДОВЖ 12 МІСЯЦІВ.
Universal Watch Jewelry & Radio Co.
Властитель — Н. Ю. ПІКЕНС
201 EAST 14th STREET, NEW YORK 3, N. Y.
GRamercy 3-2420
Слухайте наших українських програм. В суботи від 2:30 — 3:00 по пол., WWRL — 16кс., в неділю 7-8 рано WHOM — 1480 kc., і 10:15 до 11:00 рано WBNX — 1380 kc., в середу 9:30-10:00 ввечір WWRL і в четвер від 7:00 до 8:00 WHOM —FM програма п. Мельника.

SACK'S
607 Poplar St., Phila. 23, Pa.
OMEGA Watches
ОМЕГА — золоті — 14 і 18 каратові чоловічі й жіночі годинники. Найбільший вибір у Філадельфії.
Крамниця відкрита у понеділок, п'ятницю і суботу до год. 9 веч.
На сплати по готівкових цінах.
5 блоків від мосту Делевер Рівер
Повертаємо усі видатки за переїзд до і від крамниці.
SACK'S, 607 Poplar St., Philadelphia 23, Pa.

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
—: зладив :—
ОЛЕКСАНДЕР ПАНЕЙКО
Це підручник для середніх шкіл і для самоосвіти.
— Ціна $2.00 —
Замовляйте у:
"SVOBODA"
P. O. Box 346
Jersey City 3, N. J.

ПРАЦЯ — Help Wanted—Female

ПРАЦЯ ДЛЯ ЖІНОК І ДІВЧАТ
Складати паперові пуделка. Досвід непотрібний. Добрі умовини праці. — Голоситися:
KIERNAN HUGHES CO.
9th and Brunswick Sts.
Jersey City, N. J.

Досвідчені
ДО ШИТТЯ СПІДНИЧОК НА МАШИНАХ
Праця акордова від штуки. Дуже добра винагорода.
J & S MFG. CO.
297 West Clay Avenue
Roselle Park, N. J.
Chestnut 5-0354
1 блок від Westfield Ave., pir Roosevelt St. і West Clay Ave

WAITRESS
FULL OR PART TIME.
GOOD PAY & TIPS.
Apply
RIVERVIEW GRILL
203 Third Ave., Paterson, N. J.
MU. 4-9362

ПРАЦЯ — Help Wanted Male—Female

REFINED COUPLE
Own room and bath, T.V. set. Woman good cook and housekeeper, man chauffeur/handy man. Starting salary $350, if capable up to $400. Travel if necessary.
Mrs Heaphy, GA 7-1780

ПОДРУЖЖЯ
або куховарка, домашня господиня й доглядач дому, шофер. Винятково ідеальне положення дому. Мусять бути охочі особи. Дуже добра платня.
GREAT NECK 2-9890

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ: КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВИНҐС!

Поомертна Згадка

ЖИДОВСЬКА МАРІЯ, довголітня членкиня Т-ва Т. Шевченка, від. 349 У.Н.Союзу в Manville, N. J., померла 23-го серпня 1953 р., в 66. році життя. Родилася в селі Явіра, пов. Ясло, Галичина. Полишила в смутку 2 синів, дві невістки, 4 внуків. Похорон відбувся з греко-катол. церкви і поховано на Сакрет Гарт цвинтарі в Weston, N. J. — В. їй П.: Лісний, секр.

З КНИГАРНІ „СВОБОДИ" можна виписати
ДВІ ЦІКАВІ КНИГИ
Софії Парфанович:
1. „ІНШІ ДНІ", — новелі й нариси, — ціна 80 ц.
2. „У КИЄВІ В 1940 РОЦІ", — ціна 75 центів.
Замовляйте:
"SVOBODA"
P. O. Box 346.
Jersey City 3, N. J.

ДО УКРАЇНЦІВ СТАРОЇ І НОВОЇ ЕМІГРАЦІЇ!
Одинокий представник найкращих швайцарських годинників „ОМЕГА" в самому серці української громади на півночі поручає найновіший модель „ОМЕГА АВТОМАТІК" годинника, що самий накручується.
Ціна від $71.50 і вище.
Великий вибір гарних 14-каратових виробів з золота і срібла на дарунки з різних нагод. Ми тішимося вже 39 років великою українською клієнтелею не лише в Шікаго, але й висилаємо по всій Америці на С. О. D. замовлення. Гарантуємо і звертаємо гроші, якщо нема 100% задоволення. Догідні сплати без відсотків. Говоримо по-українськи! Приходьте, телефонуйте, замовляйте поштою:
M. J. HARRIS JEWELER,
1949 W. Chicago Ave., Chicago, Ill.
Tel. Seleey 3-5753

РОЗШУКИ

Володимир ГАВДІО пошукує брата Миколая Гавдіо зі Сухої Волі Селиска; Перемишль і Наталія Гавдіо пошукує Романа Гавдіо зі Селиск. Перемишль. Обидва пошукувані прошу голоситися на адресу: NATALIA HAUDIO, 140 W. 95th St. New York, N. Y.

Рідно, Знайомих, Друзів д-ра ЯРОСЛАВА НИКОРАКА, який був в Дивізії, проситься негайно зголоситися в дуже важливих родинних справах на адресу: WASYL BOLUCH, 25 Orvieto St., Merlynston, Victoria, Australia.

Пошукую своїх братів ЧОРНОГО ЗАХАРІЯ і ВОЛОДИМИРА, як рівнож ЗАПЛАТИНСЬКОГО НИКОЛУ і ЮРКА зі села Церкліна, пов. Долина, Галичина. Правдоподібно вони знаходились під час війни в Німеччині. Відомості прошу слати до їхньої Мами і сестер Чорна Анна, Катерина і Юлька. на адресу:
CZORNA JULIA
100 4th Street S.E.
Washington, D. C. U.S.A.

ПОШУКУЮ ДРУЗІВ ЗБРОЇ, а саме, Польща, Модирівка, Кавказ, Німеччина. Дрезден, Хорватія, Гойло, Італія, Толентіно, Маляріата, Цьвітанова, Англія, Лейчестер, Рождель, та Приятелів з рідного села. Писати на адресу:
ILKO CHIMKA
(Кость)
2034 Quail Avenue
Lakewood 7, Ohio

АСЕКУРАЦІЯ

CHAPMAN AGENCY
and Good Insurance
Працюйте рука в руку для повного забезпечення.
Єдина українська Агенція нерухомостей й забезпечення в Ньюарку, — у всіх справах нерухомостей і забезпеки є головним, а не побічним завданням.
CHAPMAN AGENCY
T. W. Maselko, Realtor
Bl 3-8619
623 So. 12th St., Newark, N. J.

ТЕПЕР ПОРА ЗАПИСАТИСЯ НА КУРСИ САМОХОД. МЕХАНІКІВ І КУРСИ ЇЗДИ
AUTO REPAIR
GR. 7-8951
КУРСИ МЕХАНІКІВ
КУРСИ ЇЗДИ АВТАМИ
Постараємося для Вас про егзамін Лайсенсу. Наші учні дістають диплом. Помагаємо в одержанню праці. Інструкції в українській і англійській мовах. КУРСИ ДЕННІ, ВЕЧІРНІ і НЕДІЛЬНІ. Інструктори фахівці. Залож. в 1916.
L. ГУСHNIEWICZ, директор
METROPOLITAN AUTO SCHOOL
155—2nd Ave., близь. 10th St.
NEW YORK CITY

НА ПРОДАЖ — Business Opportunity

ТЕСЛЯРІ й МЕБЛЕВІ СТОЛЯРІ! Майстерня в підвалі — Yorkville. Циркулярка, тасьмова пилка, свердлярка, полірувальна машина, фрезерка; розбризкувач фарби, варстати, праса. Ціна $1,300 готівкою. Телефонувати ввечорі TW 8-2784 або пишіть S-8 Rm. 830 11 W. 42 St. New York City.

РАДІО-ПЕРЕДАЧІ

СЛУХАЙТЕ УКРАЇНСЬКОЇ РАДІО-ПРОГРАМИ
з радіовисильні WSOU, South Orange, N. J.
на хвилях 89,5 F.M.
КОЖНОЇ СУБОТИ від год. 7:00—7:30 веч.
СУБОТА, 12. ВЕРЕСНЯ „Сотник Головінський і його доба".

КОСМЕТИКА

До набуття лічничі — косметичні креми від веснянок — плям — прищів — затовщення — вугрів і для загальної поправи шкіри.
Особисто або поштою.
M. MALA
948 N. Damen Avenue
Chicago 22, Illinois

БЕЗПЛАТНА ПРОБА на ревматичні болі АРТРИТИЧНІ
Коли Ви ніколи не вживали ліку званого ROSSE TABS на ці незначні мускулярні недомагання й болі, злучені з ревматизмом і запаленням, або з нервовим запаленням, то чому не спробувати його сьогодні на наш кошт. Його вживають тисячі людей впродовж 25 років.
Безплатно для читачів нашої газети.
Запрошуємо Вас випробувати його без ніяких коштів. Дозвольте, щоб ми вислали Вам пачку повної величини. Зажийте безплатно 24 таблички. Коли не будете вдоволені палітивною—часовою—полекшою, зверніть нам решту й не будете нам винні нічого. Така проба не буде коштувати Вас ні одного цента. Не висилайте грошей. Пішліть лише, негайно Ваше ім'я й адресу до:
ROSSE PRODUCTS CO.
Dept. O-5,
2708 Farwell Avenue,
Chicago 45, Ill.

МАШИНКИ Переороблені до **ПИСАННЯ**
англійські, ціна $25.00. Маємо також нові і перероблені українські машинки. Рахункові машини. Офісові приряди. Потрібно агентів.
ALL LANGUAGES TYPEWRITER COMPANY
119 W. 23rd St. (6—7 Ave.)
New York, N. Y.
Phone: CHelsea 3-8086

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга Щира і Чесна
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey
801 SPRINGFIELD AVENUE
IRVINGTON, N. J.
NEWARK, N. J.
ESsex 5-5555

ІВАН БУНЬКО
УКР. ПОГРЕБНИК
Обслуга чесна і найкраща по ціні так низькій як $150
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 EAST 5th STREET
New York City
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і околиця
Контрольована температура. Модерна каплиця до ужитку даром.
PETER JAREMA
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

ТАРЗАН, ч. 3146. Смертельна відповідь.

AS JEROME APPROACHED, A GATE OPENED. HE MADE THE SIGN OF PEACE, WHICH WAS IGNORED.
THE SCOWLING, UNFRIENDLY GLANCES OF THE VILLAGERS DID NOT ESCAPE HIM AS HE FOLLOWED HIS GUIDE TOWARD GOLTA'S HUT.
"I COME FOR THE WHITE GIRL. GIVE HER TO ME," JEROME DEMANDED BOLDLY. "WHITE MEN DO NOT GIVE ORDERS HERE," GOLTA GROWLED.
"GIVE UP THE GIRL," JEROME THREATENED, "OR I'LL REPORT YOU AS A LEOPARD MAN!" GOLTA GLARED SAVAGELY. "TAKE HIM AWAY!" HE COMMANDED, "TONIGHT HE DIES!"

Коли Джером зблизився, брама відчинилась. Він зробив знак миру, який зігноровано.
Сердиті, неприязні погляди селюхів не скрилися перед ним, коли він ішов за провідником до хижі Голти.
Приходжу по білу дівчину. Віддайте її мені! — самовпевно зажадав Джером. — Білі люди тут не наказують — заричав Голта.
— Віддайте дівчину, — погрожував Джером, — а то я зголошу вас як леопардолюдей! — Голта дико подивився. — Візьміть його геть! — наказав. — Вечорі він згине!